

Camino de Santiago 18.9-24.10 1999

Matkapäiväkirja

Kari Leppälä & Maija Saraste

Pyhiinvaelluksesta

Santiago de Compostela on yksi Euroopan kolmesta pyhästä paikasta, Rooman ja Jerusalemin rinnalla. Santiagon asemaa pyhiinvaelluskeskuksena alettiin luoda keskiajalla, 700 - luvulla. Ilmeisesti haluttiin vahvistaa kristittyjen asemaa maurien miehittämissä Espanjassa. Syntyi legenda pyhän Jakobin luista, ja Jakobin väitetään ilmestyneen miekkaa heiluttaen sotaratsun selässä, "maurintappajana", jollaisena hänet yleensä kuvataan. Myöhemmin Santiagon asemaa vahvisti myös Rooman paavinistuinten hajaannus. Keskiajalta lähtien pyhiinvaeltajat ovat vaeltaneet Santiagoon kaikista Euroopan kolkista. Myös katolisesta Suomesta lähdettiin vaelluksille, ensin Turkuun tai Naantaliin ja sieltä laivalla Ruotsin kautta eteenpäin. Ikivanhat reitit ovat säilyneet parhaiten Espanjassa, ja vilkkain reitti on Ranskasta Pyreneitten yli kulkeva Ranskan tie, "Camino Francés", jota on kuljettu keskeytymättä yli tuhat vuotta. Keskiajalla pyhiinvaellus oli erittäin arvostettu mutta uhkarohkea teko. Vain pieni osa - ehkä viidesosa pyhiinvaeltajista pääsi lopulta perille. Nykyisin olot ovat rauhoittuneet - pyhiinvaeltajaa uhkaavat enää rakot, auringonpistos ja vatsatauti. "Camino" edustaa nykyisin hengellisyyttä, humanismia, kulttuurillista arvoja, suvaitsevaisuutta. Kuka tahansa, uskoon tai vakaumukseen katsomatta voi suorittaa pyhiinvaelluksen. Matkan voi aloittaa mistä tahansa, minkä tahansa reitin varrelta - mutta Espanjassa sijaitseva osa ja erityisesti Camino Francés on parhaiten varustettu ja opastettu. Omin voimin (jalkaisin, ratsain tai pyörällä) liikkuva vaeltaja voi lunastaa mitättömästä hinnasta pyhiinvaelluspassin (credencial). Sen saa useimmista reitin varrella olevista suuremmista kaupungeista, siihen voi kerätä leimoja yöpymispaikoista, ja sillä pääsee yöpymään pyhiinvaeltajien majapaikkoihin (albergue, refugio). Ja jos haluaa virallisen todistuksen matkastaan, sellaisen saa leimoin varustettua passia vastaan Santiagosta. Majapaikat ovat pyhiinvaeltajille tarjottua anteliaisuutta. Niiden käytöstä peritään vähäinen tai vapaaehtoinen maksu. Majapaikat tarjoavatkin vain lähinnä perussuojan: patjan kerrossängyssä ja peseytymismahdollisuuden - usein kylmällä vedellä. Pyhiinvaeltajat ovat vaatimatonta ja nöyrää väkeä, eivätkä muuta odotakaan. Halutessaan voi toki aina mennä edulliseen hostelliin, joita reitin varrella myös löytyy varsin runsaasti. Matkaa varten pyhiinvaeltaja ei tarvitse kuin repun, hyvät kengät, vaihtovaatteet, pesuvälineet, vesipullon, makuupussin, ja hieman rahaa. Vaellussauva antaa tukea silloin, kun maasto on vaikea. On hyvä olla myös sadeviitta, joka ylettyä peittämään repun. Reitti on lähes joka paikassa hyvin merkitty - opaskirjoja ja karttoja saa toki kirjakaupoista, mutta ne eivät ole välttämättömiä. Reitti käsittää kaikenlaista maastoa: polkuja, kyläteitä, maantien reunaan, tasankoa, vuoristoa, ja se kulkee pääosin keskiaikaista linjausta pitkin kylästä kylään. Kaikkialla suhtaudutaan pyhiinvaeltajiin hyvin ystävällisesti, ja etenkin maaseudulla kaikki ihmiset tervehtivät ja toivottavat hyvää vaellusta, "buen camino". Toki pienissä kylissä pyhiinvaeltajat ovat myös tärkeä tulonlähde lähes vuoden ympäri. Silti ketään ei yritetä huijata - sitä saattoi tapahtua keskiajalla, mutta ei enää vuosisatoihin. Espanjan kielen alkeet on hyvä opetella ennen matkaa - tai viimeistään matkan kuluessa. Pohjois-Espanjassa ei muita kieliä ymmärretä, ja useimmat pyhiinvaeltajatkin ovat espanjalaisia.

Lauantai 18.9: Oulu - Pamplona

Oulussa on herätys ennen viittä, ja tulo Pamplonan lentokentälle illalla. Kenttä on pieni, mutta sieltä löytyy neuvonta, joka antaa kartan ja neuvoo ensimmäisen majapaikan. Bussi kulkee kuulemma parin kilometrin päässä olevasta liikenneympyrästä. Yritämme löytää pysäkin- niitä ei ole merkitty mitenkään. Mukaamme tulee brasilialainen setä - pyhiinvaeltaja, joka osaa vain portugalia. Seutu näyttää täysin kaoottiselta tienristeysten sekamelskalta. Kaksi tyttöä pikkuautossa tarjoaa meille kyydin Pamplonan keskustaan. Siellä kysymme tietä ja meidät neuvotaan täysin väärään osoitteeseen. Lopulta ajamme paikallisbussilla oikeaan paikkaan - suureen pappisseminaariin- noin kymmeneltä. Saamme pyhiinvaelluspassit ja nukkumapaikan kerrossängystä isosta salista - nukkujia varmaan satakunta. Opetus: 1. Pamplonan kentältä pitää ottaa taksi, 2. neuvot voivat olla epäluotettavia.

Sunnuntai 19.9: Pamplona - Puente la Reina

Pamplona näyttää aamulla oikein miellyttävältä. Kaupunki on suuri (yli 200000 asukasta) ja siisti, paljon puistoja. Alkaa tihkusade, ja löydämme vaellustielle: simpukka-merkki ja keltaisia nuolia. Viime tingassa ennen kaupungin loppumista löydämme baarin - otamme aamiaiseksi kahvia ja sämpylät (bocadillos). Myöhemmin opimme että baareja löytyy lähes joka paikasta ja ne tulevat usein tarpeeseen. Sade tihenee kun pääsemme pois kaupungista- tapaamme Sidney- nimisen jenkkitytön vaeltamassa samaa reittiä. Kiipeämme pieneen kylään, ja sieltä edelleen jyrkempää polkua vuoren harjalle, jota pitkin on rivi sähköä tuottavia tuulimyllyjä. Meitä kohtaa kova vastatuuli ja vesisade. Savi liimaantuu raskaiksi paakuiksi kengänpohjiin ja alkaa nousta housuja ylös. Vuoren laelta laskeudutaan alas toista rinteitä, sade loppuu ja aurinkokin paistaa välillä. Ohitamme monta pientä kylää. Lopulta tullaan Puente la Reinaan, jossa on upea vanha silta. Heti kaupungin ulkopuolelta löytyy suuri uusi refugio - isoja makuusaleja joissa kerrossänkyjä, ja hyvät pesutilat. Savi pitää pestä housuista- vaihtohousut tuli heti tarpeeseen. Pyhän näköinen Jacques on kävellyt sandaaleissa Pariisista asti, hän lainaa puhelintamme - hänellä on oma gsm-kortti. Illalla syödään kaupungissa ensimmäinen "Menu del Peregrino".

Maanantai 20.9: Puente la Reina - Estella

Tämä on Navarran aluetta: vaihtelevaa maastoa, kukkuloita, pieniä kauniita kyliä. Sää on hyvä ja sade loppuu päivän aikana kokonaan. Pelloilla on outoja pensasmaisia kasveja, jotka lopulta arvaamme parsaksi. Pysähdymme kahville pieneen, keskiaikaiselta vaikuttavaan kahvilaan: pitkä puupöytä kalusteena ja ainoana valonlähteenä kaksiosainen raskas ovi. Tapaamme ranskalaisia ja kanadalaisia pyhiinvaeltajia ja yhden britin. Syömme tavattoman hyvää salaattia. Alamme opiskella espanjaa: kirjoitamme lapuille lukusanoja ja verbien taivutusmuotoja, ja tenttaamme niitä toisiltamme kävelyn aikana. Meillä on pieni sanakirja, joka on tavattoman hyödyllinen erityisesti kaupassa ja ravintolassa. Sen sijaan espanjan oppikirja on niin typerä, ettemme muutaman päivän kuluttua kehtaa enää edes avata sitä. Teemme metsästä löytyvistä rangoista itsellemme vaellussauvat. Illalla tullaan vilkkaaseen ja kauniiseen Estella- nimiseen kaupunkiin. Se on baskialuetta, katukyltit on kirjoitettu kahdella kielellä, siellä täällä

näkee töherrettynä ETAa tukevia iskulauseita. Refugio on aivan vanhan kaupungin keskellä, ja yllättäen kadulle ilmestyy oppaan vetämä suomalainen turistiseurue, enimmäkseen vanhempia ihmisiä. He tähyilevät uteliaina myös refugion suuntaan, emme tohdi kuitenkaan puhutella heitä.

Tiistai 21.9: Estella - Los Argos

Tie alkaa nousta ylöspäin, pieniä metsiä ja peltoja. Kävelemme alkumatkan nuoren itävaltalaisen Walterin kanssa. Tulemme Irachen luostariin, sen vierellä on kaivo, josta pyhiinvaeltajat voivat laskea itselleen "vino" tai "aqua" eli viiniä tai vettä. Juomme pienet mukilliset punaviiniä ja täytämme pullomme vedellä. Tie nousee kauniiseen Villamayor de Monjardin- nimiseen kylään - sinne saa kiivetä välillä hyvin jyrkkää tietä. Kylän keskellä on hollantilaisten ylläpitämä kaunis ja rauhallinen refugio. Käymme siellä juomassa kahvia ja juttelemassa. Tie jatkuu, kiipeämme korkealle mäelle jonka rinteitä kiertää vanhat oliivipuut, välillä ohitamme viinitarhoja. Pidämme taukoa ja kuulemme tutun äänen - joukko espanjalaisia kävelee ohitsemme puhuen kännyköihin. Polku jatkuu tien ja peltojen reunoja, kuivalla tiellä on pitkiä tuhatjalkaisia jotka kiitävät eteenpäin kuin junat. Alamme harjoitella kaksikielisiä lauluja ja kaanoneita. Kävely on rattoisaa, mutta laulaminen kävellessä alkaa hengästyttää jos on vähänkin ylämäkeä. Ranskalainen Michel kulkee yhtä matkaa, hän on maanviljelijä, rockmuusikko, runoilija, säveltäjä ja ehkä vielä jotain muuta, iältään nelissäkymmennissä. Hän laulaa itse tekemäänsä kappaletta: "when I wake up in the morning / I make me a drink/ It helps me to wake up / it helps me to think"... ja niin edelleen. Tulemme Los Argosiin siestan aikaan. Kaupunki on täysin kuollut. Vilkaisemme barbaarisen prameaksi sisustettua ankeaa kirkkoa, ja yritämme monta kertaa postiin, joka on aina vaan kiinni. Refugion pihalla on pieniä "kanikoppeja" kahdeksalle hengellemeidät majoitetaan sellaiseen. Samaan huoneeseen jää lopulta kaksi kanadalaista pariskuntaa - vanhempi Vancouverin läheltä ja nuorempi Quebeckistä, sekä nuori ja laiha Eduard joka on brasilialainen. Maistelemme eväitä refugion keittiössä: parsa on tavattoman hyvää ja mehevää, Navarran viini maukasta, juusto erinomaista, makkara näyttää pahalta mutta sekin on hyvää. Olimme ajatelleet maistella vain osan viinipullostaa, mutta illallinen venyykin illanvietoksi ja pullo tyhjenee kokonaan. Viinipulloja avallaan - ja niitä saa ostaa myös refugion automaatista. Lääkäri hoitelee pyhiinvaeltajien jalkoja- monilla onkin pahoja ongelmia- me olemme tähän asti pärjänneet hienosti. Pariskunta - tanskalainen mies ja espanjalainen nainen- tulee myöhään, nainen pääsee tuskin nousemaan portaita. Spurgun näköinen espanjalainen pyhiinvaeltaja kehottaa Maijaa juomaan paljon punaviiniä. Tapaamme myös skottilaiset tytöt, jenkki-Sidneyn, ja saksalaisen pyöräilevän, papuja keittelevän pojan joka on menossa Portugaliin opiskelemaan filosofiaa- todella kiinnostava ihminen. Walter on edelleen seurassamme, ja iloinen ranskalainen Michel tarjoilee maistiaisiksi mustekalaa. Seurassa on myös espanjalaisia jotka myöhemmin kulkevat kanssamme pitkään: Xavier, Georgy Barcelonasta, Paolo brasiliasta, spuge (jonka nimi on Luis), ja hänen kaverinsa "pätkä" eli Jesus. Pyhiinvaeltajien seurue alkaa kerääntyä toribaarin tuoleille: nuori kanadalainen pariskunta, ranskalais-brittiläinen seurue, espanjalaisia. Vieressä on apteekki, ja pohdimme kumpi on suosituimpi pistäytymispaikka, apteekki vai baari. Meille neuvotaan, että postimerkit saa tupakkakaupasta. Illalla menemme ravintolaan, illastamme hauskan saksalaisen Karinin kanssa - mutta hän kulkee valitettavasti meitä hitaammin.

Keskiviikko 22.9: Los Argos - Logrono

Mäkinen maa jatkuu. Taival Vianan kaupunkiin on aika raskas. Kahvin puute alkaa vaivata. Etsimme turhaan kahvibaaria kylästä jota olemme ohittamassa. Ei auta muu kun yrittää seuraavaa. Täällä on kaunis tori, ja kirkon takana sivukadulla pieni kauppa ja baari- ei mitään kylttiä, vain avonainen ovi ja pari tuolia kadulla. Kanadalaiset ja Karin pysähtyvät myös kahville. Huutelemme ohikulkeville pyhiinvaeltajille, ja aikamoinen seurue on lopulta kadun varrella kahvittelemassa. Baarille tulikin hyvä päivä. Kuljemme pitkän matkaa yhdessä mukavan vanhemman Baselilaisen pariskunnan kanssa. Pariskunta kulkee kuin sveitsiläinen käkikello: hitaasti mutta ilman taukoja. Viana on hyvin vilkas, hieman sotkuinen paikka. Keskustorilla on kirkko, pieni puisto, baareja, siesta juuri alkamassa. Baarissa otamme kahvia, espanjalaiset syövät voileipiä (bocadilloja) punaviinin tai oluen kera. Osa pyhiinvaeltajista jää kaupunkiin, muutama ajaa bussilla Logronoon. Me kävelemme sinne- mutta matka on aika väsyttävä. Refugio on keskeisellä paikalla vanhassa kaupungissa. Hetken levon jälkeen olemme pirteitä ja lähdemme katsomaan Logronoa. Se näyttää upealta. Kaupungissa on koko viikon kestävä fiesta Matteuksen kunniaksi: useimmat kaupat kiinni, toreilla ja kaduilla myyntikojuja, musiikkiesityksiä, esiintyjä, juhlivia ihmisiä. Perheet ovat liikkeellä, kaulassa useimmilla pyhän Matteuksen kuvalla varistettu huivi. Joka päivä corridalla on härkätaistelu, ja sen jälkeen kulkueet vaeltavat kaupunkiin, kukin kyläkunta omissa tunnusväreissään ja oman soittokunnan kanssa. Illalla pitää mennä majapaikkaan, mutta meno kaupungissa jatkuu: ilotulitus ja yhä kasvava hälinä, aina aamuviiteen. Michel valvoo yön ja juhlii kaupungissa aamuun asti - me emme kyllä jaksa.

Torstai 23.9: Logrono - Najera

Lähdemme Logronosta aamun sarastaessa. Kaduilla on valtavia vuoria kertakäyttömuksuja ja muuta roskaa fiestan jäljiltä, miehet puhdistavat vesisuihkuilla. Kaupunki on satsannut ulos lähtevään caminoon: betonilla silattu tie jossa kummalliset kaiteet, siellä täällä penkkejä. Michel kulkee Toledolaisen Jesus Marian kanssa. Nuori silmalasipäinen Jesus on yksi harvoja englantia puhuvista espanjalaisista. Hänellä on kuusi sisarusta. Tien loputtua maisemat ovat hauskoja. Tulemme pienen järven rannalle (ainoan jonka näemme koko matkan aikana), jossa kalat hyppivät. Espanjalainen mies kipuaa metsikköön, ja palaa kohta mukanaan kasa tuoreita viikunoita, joita jaellaan. Erikaisen makuisia - makeita, virkistäviä. Vähitellen aurinko alkaa lämmittää, päivästä tulee helteinen ja raskas. Päätämme että Maijalle on pakko hankkia sombrero! Laajat viinitarhat alkavat, ja viininkorjaajia näkyy siellä täällä. Logronosta alkaen olemme kulkeneet kuuluisalla Riojan viinialueella. Korjuu on aika ronskin näköistä hommaa. Traktorin peräkärriyn on levitetty muovinen pressu, jonka päälle koreihin kerätyt rypäleet kaadetaan. Myöhemmin huomaamme että Rioja on myös perunanviljelyaluetta: viinitarhat vuorottelevat perunapeltojen kanssa- ja myös perunan korjuu on käynnissä. Najeran kaupunkiin tullaan Vancouverin kanadalaisten seurassa suuren perunakeskuksen vierestä- perunoita lojuu joka puolella. Refugio on luostarissa, kengät riisutaan eteiseen. Hyvä tilaisuus nähdä millaisissa kengissä täällä kuljetaan- melkein kaikilla on kunnolliset vaelluskengät. Lenkkareissa kulkijat erottaa usein jo ontumisen perusteella, mutta muutamat reippaat sandaaleissa vaeltajat kävelevät

uljaasti kuin kreikkalaiset jumalat. Menemme illalla kaupunkiin ja yritämme turhaan löytää Maijalle sombreron! Vuodenaika taitaa olla ihan väärä. Menemme ravintolaan puoli yhdeksältä kysymään illallista. Kyllä, ihan kohta, vastataan. Olemme ainoat asiakkaat. Mutta kymmenen minuutin kuluttua ravintola on täynnä pyhiinvaeltajia. Viereisessä pöydässä istuu kolme tupakoivaa ranskalaista ladya Christine, Elisabeth ja Frances. Myöhemmin huomaamme, että Elisabeth onkin sveitsiläinen ja kävellyt Yverdonista asti! Taaempaan istuu kaksi belgialaista joita emme myöhemmin näe - muusta väestä onkin jo yli puolet tuttuja - huudellaan "Hola, hola! Miten menee". Päivän menu on edullinen ja hyvä. Vähää vaille kymmenen tarjoilijat lennättävät laskut pöytiin, ja väki rientää kiireesti puolijuoksua refugioon - hiukan huvittaa.

Perjantai 24.9: Najera - Santo Domingo de la Calzada

Kaunis viileä aamu. Kumpuilevia kukkuloita, joilla silmiinkantamattomiin viiniköynnöksiä. Todellista viinialuetta. Helle alkaa paahtaa kun pääsemme Santo Domingon kaupunkiin. Yöpymispaikka löytyy sistersiläisluostarista. Nunna hoitaa topakasti kirjaamisrutiinit ja johdattaa ylös makuusaleihin. Luostarissa on kaunis puutarha. Tarjolla on lounas ja päätämme mennä syömään - nunna myy meille ruokaliput. Istumme kanadalaisten - Billin ja Jeanin seuraan. Tarjotaan salaatti, paella, paahtopaisti, vanukas jälkiruoksi. Nunnat tarjoilevat tottuneesti viinejä ja jopa konjakkeja. Ruoka-aika alkaa loppua, ja nunnat häätävät käsiään läiskytellen vieraat ulos. Luis ja Jesus sekä muita espanjalaisia syö viereisessä pöydässä - he nappaavat vajaan viinipullon mukaansa evääkseen. Illalla mennään siestan jälkeen kaupunkiin - sattumalta löytyy korikauppa ja siellä on lopultakin sombreroja ! Kirkossa ihailaan pyhää kanakoppia. Legendan mukaan kanat pelastivat viattoman ihmisen väärältä tuomiolta muuttamalla paistetuista eläviksi. Palkinnoksi niiden jälkeläiset saavat asua kirkossa kullalla silatussa kanahäkissä. Väsyttää - otamme baarissa kahvit ja brandyt. Mittamukit ovat kaikkialla tuntemattomia. Baarityttö ottaa isot konjakkilasit ja lorottaa pullosta niin että alkaa hirvittää- lasit melkein puolilleen. Kahvi ja brandy on lähes tyrmäävä juttu ! Illalla alkaa sataa - kiertelemme uusissa baareissa ja otamme viiniä ja pikkupaloja - tapas. Aamulla nunnat tulevat lempeästi herättämään - mutta unikeot häädetään sängystä käsiä läiskyttämällä. Pikkuinen nunna joka ulottuu Maijaa rintaan, kysyy tiukasti jotain. Lopulta selviää- hän kysyy: oletko onnellinen. Hyvä kysymys. Tajuamme että olemme jatkuvasti hyvin onnellisia - se on caminon perustunne!

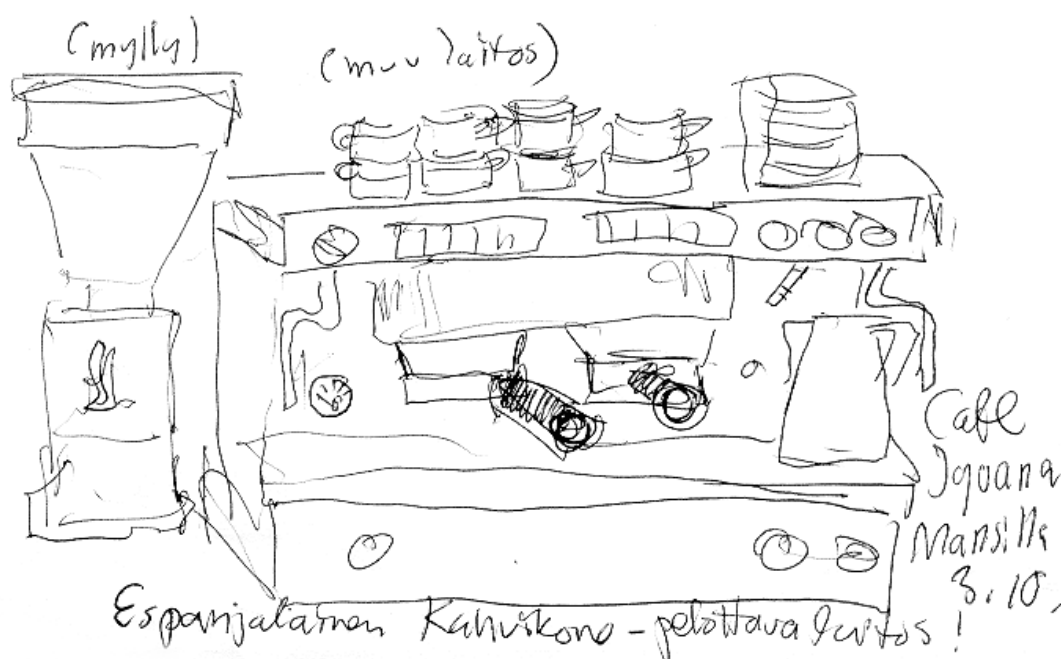
Lauantai 25.9: Santo Domingo de la Calzada - Belorado

Sateinen päivä. Ohitamme paljon pikkukyliä, mutta vain yhdessä löytyy kahvibaari. Välillä sataa. Tapaamme ison arizonalaisen miehen joka kulkee huojuen valtava reppu selässä ja suuri paperikassi kädessä. Kyllästymme puhumaan hänen kanssaan- hän ei ymmärrä meidän puhettamme emmekä me saa selvää hänen murteestaan. Olemme tulleet Burgosin alueelle, joka on Kastiliaa. Viinitarhat ovat loppuneet- enää laajoja perunapelloja. Hulluruohot (Datura) rehoittavat joka puolella. Aiemmin olen nähnyt myös hullukaalia. Merkillinen myrkkukasvien keskittymä! Belorado on pieni kaupunki, jonka pieni refugio on kirkkorakennuksessa. Se on jo täynnä, mutta lisää majoitustilaa on kaupungintalon lattialla. Paikka on oikein siisti ja rauhallinen. Pienessä kirkossa on messu. Naiset ovat messussa, miehet samaan aikaan baareissa. Illalla saamme ravinto-

lassa pöytäseuraksi kaksi sveitsiläistä Neuchatelista- puhumme saksaa koko illan. Oikein mukava ilta ja hyvä päivällinen.

Sunnuntai 26.9: Belorado - San Juan de Ortega.

Pilvinen päivä- ohitamme kolme kylää. Rutiinit ovat jo muodostuneet. Jos majapajassa ei ole saanut kahvia tai aamiaista, etsitään ensimmäiseksi kahvila jossa otamme isot maitokahvit (café con leche -largo). Se on hurjan hyvää- eikä aiheuta mitään laktoosiongelmia! Jokaisessa baarissa on lähes samanlainen kahvikone. Se on pelottavan näköinen pianon puolikkaan kokoinen laitos, kromilta kiiltävä, lukemattomia nappuloita, lämpö- ja painemittareita jne. Yleensä siihen kuuluu kahvimylly jolla kahvi jauhetaan sitä mukaan kun sitä tarvitaan. Myllyn säiliöstä otetaan tarvittava kahviannos suodattimeen, jonka läpi kiehuva vesi puristetaan kovalla paineella, noin minuutissa. Koneessa on myös laite jossa kuumalla höyryllä kiehutetaan ja vaahdotetaan kahviin kaadettava maito omassa kannussaan juuri ennen käyttöä- siitä lähtee kova ääni. Kun aamukahvi on saatu, virkistäydytään päivän mittaan baareissa jos niitä tulee vastaan. Tilanteen mukaan otamme joko espresson (café solo), lasit viiniä tai olutta, ja ehkä voileivät (bocadillo), pullat, tortillat tai piirakat (empedada) jos hiukaisee. Bocadillossa ei koskaan ole voita. Se on halkaistu patonginpuolikas, täyte voi olla lämmin tai kylmä, vaihtoehtoja mm kuivattu kinkku (jamon serrado), juusto (queso), maustemakkara (cordiza), verimakkara (morzilla), salami (salcicon), pekoni (beicon), mustekala (calamares), perunamunakas (tortilla), tavallinen munakas (tortilla francesa), lihaviipale (lomo) jne. Vihanneksia sinne ei tungeta- rehut rehuina. Ostamme myös kaupoista evästä - leipää, juustoja, tomaattia, oliiveja yms. Yleensä syömme tukevammin vasta illalla, koska lounasaikaan kävely on vielä kesken, eikä raskaan lounaan jälkeen huvita kävellä. Nyt kävelemme kolmen espanjalaisen seurassa joista yksi on pieni terhakka Juanita. Parrakas Umberto osaa hyvin englantia. Hän on agronomi ja työskentelee ilmisesti jossain valtion virastossa. Hän ujostelee kovasti puhua koska on opetellut englannin pomonsa käskystä - vasta saman vuoden keväällä.

Mutta totuttuaan hän puhuu mielellään ja hyvin. Kuljemme tässä seurueessa mäntymetsien läpi monta kilometriä, juttelemme maataloudesta, Espanjan kansallistilanteesta, baskeista, Euroopan unionista ja vaikka mistä - saamme paljon tietoja. Päivän taivallus päättyy San Juan de Ortegán luostariin, joka on aikanaan perustettu auttamaan pyhiinvaeltajia. Paikka on keskellä ei mitään- ehkä viisi muuta taloa. Turistibussit tuovat kävijöitä, ihmiset tulevat tänne myös autoilla. Emme oikein tiedä miksi - luostarikin on aika ruma. Kauppoja täällä ei ole, mutta luostarirakennuksen päässä on baari joka myy annoksia. Syömme lounaaksi tortillat. Ilma on hyvin viileä, makuusalissa suorastaan kylmä. Suihkukin on jääkylmä. Koirat ja ihmiset maleksivat edes takaisin. Järjestystä pitää pieni ja ruma koira Gallisto- joka suostuu rapsuteltavaksi. Täällä, kuten kaikkialla muuallakin näemme paljon irrallaan kulkevia koiria. Koirat eivät hauku (!), eikä niistä ole koskaan mitään vaivaa. Enimmäkseen ne suhtautuvat vieraisiin joko suopeasti tai hieman pelokkaasti. Illalla on edelleen kylmää. Baari myy bocadilloja jonotuslapuilla- aika huike.

Maanantai 27.9: San Juan de Ortega - Burgos

Päivän taival on tähän astisista pisin - 28 km. Lähdemme liikkeelle viileässä aamuhämärässä. Tasaista, kuivuneita lammikoita. Välillä näemme junia jotka näyttävät kuin lasten piirustuksista otetuilta: ne kulkevat horisonttia pitkin, ikäänkuin maan yläpuolella. Tulemme vähitellen teollisuusalueelle: ylitämme rautatien, olemme lähes eksyksissä koska silta- ja tietöiden takia tiemerkit ovat monesta paikasta hävinneet. Kuljemme pitkää katua myöten kohti kaupunkia: lentokenttä on lähellä, ja alueella on tehtaita, varastoja, ja myös paljon hotelleja ja ravintoloita. Ihmettelemme kuka todella haluaa yöpyä täällä, varmaan liikematkalaiset, firmojen asiakkaat. Bar-restaurant Jesus houkuttelee mainoksillaan - sama ravintola mainitaan myös Burgosin kohdalla matkaoppaassa. Oppaisiin kannattaa näköjään suhtautua varovasti. Katu jatkuu kilo-

metri kilometrin jälkeen eikä kaupungista ole tietoaakaan, alkaa vielä sataakin. Äkkiä edessämme tien viereen pysäköity auto leimahtaa palamaan. Viereisestä talosta juoksee kaksi miestä vaahtosammuttimien kanssa, he ovat neuvottomia, suihkuttelevat varovasti pieniä suihkuja autoa kohti. Tekisi mieli mennä neuvomaan. Onneksi paloauto kaartaa paikalle. Nämä ovat alan miehiä, etuikkuna lyödään ronskisti sisään ja auto sammutetaan hetkessä. Pyhiinvaeltajat voivat jatkaa hyvällä omallatunnolla. Lopulta tullaan kaupunkiin mutta sekin on suuri: kuljemme monta kilometriä kunnes olemme ihan keskustassa ja uupuneita. Otamme baarissa katedraalin lähellä pikapurtavaa viinilasillisten kera- siellä tapaamme taas tuntemattomia pyhiinvaeltajia ja vaihdamme kuulumiset. Näin tapahtuu matkan aikana jatkuvasti, ja juttelemaan meno on helppoa. Olemme samalla asialla ja ikäänkuin vanhoja tuttuja vaikka emme olisi koskaan ennen nähneet. Mukava refugio löytyy puistosta hieman kaupungin ulkopuolelta. Meille on järjestetty opastus, ja niin ajamme levähdettyämme bussilla takaisin kaupunkiin. Burgosin katedraali on kyllä näkemisen arvoinen, ja muu kaupunki on myös ihan miellyttävää. Katedraalin vieressä on toinen kirkko: pyhän Nikolauksen eli joulu-pukin kotikirkko ! Kirkossa on upea puuleikkauksena tehty alttaritaulu jossa on kuvattu varmaan satoja hahmoja ja melkein yhtä paljon tapahtumia. Istumme vielä iltaa keskustassa ja saamme matkan kalleimmat kahvit: kaksi "sолоa" maksaa 450 pesetaa. Huomaamme että jokaisessa kaupungissa on Plaza de Mayor tai Calle de Mayor, ja niiden varrella on yleensä mahdollisuus saada kaupungin kalleimmat juomat. Illallista syömme refugion lähellä ravintola Gloriassa. Ravintola on vaatimaton ja ruoka hyvää- otamme tukevaa minestronekeittoa, paistettua lohta, ja vaniljakiisseliä (nantilja)- ja tietenkin Riojan viiniä. Topakka emäntä pitää kurissa sekä vieraat että isännän- ja päättää tarvittaessa mitä vieraat haluavat syödä.

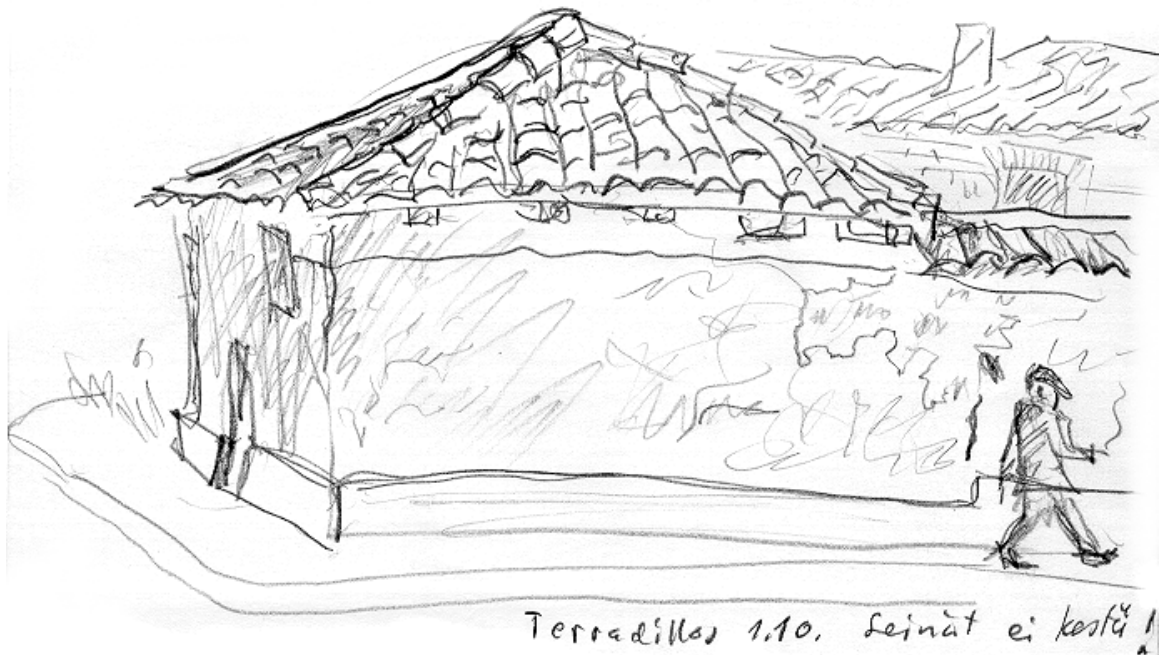
Tiistai 28.9: Burgos - Hontanas

Refugiosta saa aamukahvia: tämä on yhdistetty polkupyöräkorjaamo- pyörävaja- kahvio. Aamu alkaa valjeta vähitellen sumuisena. Sateet on nyt loppu, ja säästä tulee aurinkoinen. Olemme tulleet Kastilian laajoille ylätasangoille. Täällä ei kasva juuri mitään - silmiinkantamattomia näkymiä vailla rakennuksia, ihmisiä. Sinne tänne on kasattu outoja kivikasoja joiden merkitystä ei ymmärrä. Tämänkin päivän vaellusta tulee liki 30 km. Välillä kiipeämme vuoren rinteitä ylös - ja tapaamme siellä uuden tasangon. Välillä taas laskeudumme alas laaksoon ja ylitämme joenuomia. Kunnollisia jokia ei näe- meidän mittapuumme mukaan ne ovat lähinnä ojia- ja osa niistä on kokonaan kuivia. Myöhemmin kuulemme että suuri osa joista on kuivia koska niiden vesi käytetään peltojen kasteluun. Tulemme pieneen Hontanas- nimiseen kylään. Refugio on todella siisti ja viihtyisä - paras mitä olemme tähän asti nähneet. Myös kylä on todella pieni: täällä ei ole yhtään kauppaa, ja kylän ainoa baari on niin rähjäinen että sinne eivät mene edes espanjalaiset (kaksi kirkkoa täällä silti on). Refugion emännät loihitivat jostain olut- ja viinikoreja. Ostamme litran talouspullon punaviiniä a 300

harhailemme jonkin aikaa aamuhämärissä, ennenkun pääsemme kaupungista lähtevän tien reunaan. Saamme kävellä 15 kilometriä ennenkuin löytyy aamukahvit - ennätys tämäkin. Onneksi kahvia sai myös refugioissa. Maijan nilkka vihoittelee sen verran että jäämme Carrion de los Condesiin- matkaa vain 22 km. Ensimmäinen refugio on 1200- luvulla perustetussa Santa Claran sistersiläisluostarissa. Kuulemma myös Franciscus Assisilainen on asunut täällä pyhiinvaellusmatkallaan. Luostarin kaupassa myydään matkamuistoja, kuten nunnien leipomia kakkuja. Pihalla on automaatti, josta saa olutta. Saamme tuhannella pesetalla hengeltä siistin kahden hengen kammion: hyvät vuoteet, lakanat, pyyhkeet, käytävässä lämmin suihku. Aivan huippua. Nunna unohtaa ottaa avaimen mukaan, ja nakkaa sen pihamaalta. Hän selittää järjestelyt: portti on auki koko yön, mutta sisäpihan oven avainta pidetään alakerrassa olevan huoneen pöydällä. Ikkuna on auki, avain otetaan ikkunasta ja pannaan sitten takaisin paikalleen. Emme ihan ymmärtäneet logiikkaa. Pienen levon jälkeen mennään kaupungille - yllättäen lähes koko matkaseurue löytyy täältä. Kaksi Kanarian saarilla asuvaa espanjalaisista on lopettamassa vaelluksensa tänne, ja porukka juhlii pontevasti Bar Solissa. Kyllä espanjalaisetkin osaa - metakka on välillä aivan hirvittävä. Bar Solin isännän pokeri pitää hyvin. Lasi punaviiniä maksaa täällä 40 pesetaa - espanjalaiset tietävät missä kannattaa pitää kosteita juhlia. Lauletaan vuorotellen: kanarialaiset laulavat, navarralaiset naiset, Marie-Jose ja Fanny laulavat, skottitytöt laulavat, ja mekin laulamme vuorollamme. Tuntuu hiukan haikealta hyvästellä kanarialaiset - heidän ovat kulkeneet monta päivää mukana. Tosiasiansa täällä ei ole suuria matkaseurueita - ihmiset ovat tulleet 1-2 henkilön ryhmissä, ja tutustuneet ja ystävystyneet täällä. Espanjalaiset matkakumppanit tuntuvat meistä läheisiltä, ja he näyttävät suhtautuvan meihin samoin. Muutamia ei-espanjalaiset pyhiinvaeltajat ovat sanoneet meille että espanjalaisiin ei täällä tutustu. Meillä ei ole sellaista kokemusta. Vaikka kielimuurilla on varmasti oma vaikutuksensa, olemme täällä oppineet, että espanjalaiset ovat samanlaisia kuin suomalaiset: ujoja ja ylpeitä. Olemme ahkerasti vilkuttaneet heille aina tavatessa ja huudelleet "hola, buenos dias", ja muutaman päivän kuluttua olemme "adoptoineet" toisemme.

Perjantai 1.10: Carrion de los Condes - Terradillos

Hyvä sää jatkuu, samoin tasangot. Kaupungin jälkeen tie kääntyy vanhan roomalais-tien reittiä myötäillen, mutta on kunnostettu uudelleen pyhiinvaeltajia varten. Tie on valkoinen ja viivasuora. Tasangolla rakennetaan moottoritietä. Se näyttää yhtä epätohdelliselta kuin junat. Valtavat kaivinkoneet ja maansiirtoautot näyttävät liikkuvan pitkien horisonttien. Nyt kävelemme 16 kilometriä ennen kuin saamme aamukahvit. Päivällä istumme erakkomajan viereen ja syömme evääksi Santa Claran luostarista ostamamme kakkua. Hollantilainen Cor tulee juttelemaan, ja jaamme kakun hänen kanssaan. Kävelemme Corin kanssa Calzadillaan, jonne hän aikoo jäädä yöksi. Hänen esimiehensä halusi lähettää hänet MBA- kurssille, mutta Cor sanoi että caminolla oppii enemmän ja se on lisäksi paljon halvempi. Niinpä firma osti hänelle vaelluskengät ja maksaa matkan aikana päivärahaa - Cor oli ensimmäinen ja ainoa tapaamamme "sponsoroitu" kävelijä. Me jatkamme vielä eteenpäin Terradillos- nimiseen kylään. Tämä paikka on yhtä pieni kuin Hontanas: ei baareja eikä kauppoja. Ihmettelemme kaupungin pientä kirkkoa ja erityisesti sen taloja, jotka on tehty saven ja oljen sekoituksesta. Myöhemmin kuulemme espanjalaisilta että se on tällä kuivalla seudulla erinomainen rakennusmateriaali. Monet kylän taloista ovat huonossa kunnossa. Saviseinät

vaativat ilmeisesti enemmän hoitoa kuin kiviset - ja useimmat pikku kylät joiden läpi kuljemme ovat tyhjenemässä. Nuoret ovat muuttaneet pois, paljon taloja on hylätty, kyliin jää vain vanhoja ihmisiä. Terradillosin savitalot tuovat muutoksen konkreettisesti esille. Kylän refugio on yksityisten pitämä - se on siisti ja viihtyisä. Refugioissa on pieni ravintola jossa syömme illallista. Maija pitää seuraa Luisille tai päinvastoin. Luis on todellinen herrasmies.

Lauantai 2.10: Terradillos - El Burgo Raneros

Lähdemme liikkeelle refugioissa syödyn aamiaisen jälkeen. Matka jatkuu edelleen tylsää tietä pitkin Sahaguniin. Olemme nähneet mainoksia tästä kaupungista, mutta se on kyllä pettymys. Sekavaan pieneen kaupunkiin tullaan sotkuisen teollisuusalueen kautta. Itse kaupungissa on toki paljon kirkkoja ja luostareita, mutta sullottuna pieneen tilaan sokkeloisten katujen sekaan. Käymme hakemassa leiman kaupungin refugiosta joka on hieno- mutta ei tee mieli jäädä tänne. Jatkamme kaupungista ulos paljon kehuttua kunnostettua pyhiinvaellustietä. Tasankoa halkova suora tie valkoista soraa, viereen istutettu puuntaimia. Muutaman vuosikymmenen kuluttua, kun puut ovat isoja, tie on varmaankin hieno ja puut tarjoavat suojaa auringolta. Nyt niistä ei ole apua, Espanjan aurinko on polttava lokakuussakin. Maijan sombrero on ollut tarpeellinen monta päivää. Matkalla ohitamme neljä vanhempaa ruotsalaista. He tervehtivät meitä iloisesti - me olemme ilmeisesti jonkinlainen kuuluisuus. He vaeltavat meitä hitaammin - yhdellä on selkäkipuja. Tapaamme myös viehättävän espanjalaisen Marian. Hän kävelee kevyesti sandaaleissa, istuskelee välillä kaikessa rauhassa penkillä, nauttii silmin nähden olostaan. Ilma ei ole enää lämmin, ja viileä tuuli puhalttaa, kun tulemme El Burgo Ranerosiin. Se on tuulenpieksämä kyläpahanen, linnasta tai muusta hienoudesta ei tietoaakaan - jostain syystä kylässä on kuitenkin useita ravintoloita ja hostelleja. Refugio on nyt täynnä- vai yksi peti vapaana. Otamme leiman, mutta luovutamme petipaikan brasilialaiselle Eduardolle ja menemme hostelliin yöitä - saamme ihan hyvän huoneen. Ruotsalaiset tulevat samaan hostelliin. Olemme tulleet Leonin

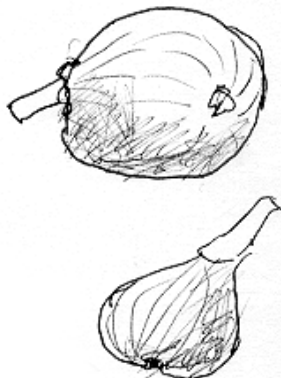
alueelle. Huomaamme pian että tällä seudulla on kunnan ylläpitämiä refugioita, jotka näyttävät olevan tuuliajolla. Kukaan ei ole pitämässä asukkaista huolta, ihmiset touhuavat omin nokkineen. Tietysti paikat alkavat olla aika nuhruisessa kunnossa. Hostellin ravintolassa tapaamme useita tuttuja: skottitytöt, ranskalaisen Michelin, ja toisen ranskalaisen rastatukkaisen pojan, jonka näimme aiemmin Estellassa. Tämäkin on yksi caminon piirre joka toistuu loppuun asti: tapaamme yhä uudelleen ja yllättävissä paikoissa tuttuja jotka olemme luulleet jo hukanneemme. Syömme illallisen ravintolassa. Tajuamme että espanjalaisseurueemme aikoo kiirehtiä matkaansa ja kävellä seuraavana päivänä Leoniin, koska heidän täytyy olla runsaan kahden viikon kuluttua töissä. Illallisen jälkeen juttelemme pitkään ja vakavasti Luisin kanssa - hän haluaa tarjota konjakkia eromme kunniaksi. Luis on eläkkeellä oleva koneinsinööri Madridista. Hän ei välitä uskonnosta, mutta camino on hänen mielestään todellista humanismia. Baarissa hyvästelemme vielä muut espanjalaiset. Aika liikuttavaa.

Sunnuntai 3.10: El Burgo Raneros - Mansilla de las Mulas.

Kovaa, viileää vastatuulta ja tasankoja. Sama valkea tie etelän puolelle istutettuine puineen jatkuu aina Mansilla de las Mulasiin asti. Se on hieno, tiivis vanha kaupunki, jota ympäröi paksu, osittain hyvin säilynyt muuri. Refugio on kaunis ja hyvin varustettu, vanhassa talossa. Valoisat, vinot lattiat ja katot. Pihalla kasvaa viikunapuu jossa kypsiä hedelmiä: opettelemme kuorimaan ja syömään viikunoita. Tavataan taas tuttuja ja uusia pyhiinvaeltajia. Kanadalaiset Jean ja Bill olivat ottaneet vaihtoehdoisen reitin, joka haarautui Calzadasta. Vanha roomalaistie, jota tuskin kukaan kulki, mutta hyvät maisemat. Eduardo tulee mukanaan kaksia brasilialaista naista, toinen intiaanin näköinen. Ujo Eduardo ei syö lihaa, meistä hänen pitäisi kun hän näyttää niin heikolta. Uusi tuttavuus on japanilainen pyöräilijätyttö joka aikoo kulkea vanhan maailman läpi takaisin Japaniin kolmessa vuodessa. Ilalla kiertelemme kaupungilla, ja menemme joen rantaan kaupungin ulkopuolelle. Rannassa on suuri lammaslaua, jota paimentaa kaksi koira. Paimen kuljeskelee kaikessa rauhassa kirjaa lukien, ja istahtaa joen rannalle jatkamaan lukemista, koirat touhuavat vesirajassa. Illastamme ravintolassa, ja käymme vielä kahvilla Baari Iguanassa: näyttää nuorison menopaikalta, mutta nuorisoa ei juuri näy.

Maanantai 4.10: Mansilla de las Mulas...

Mansillasta alkaa tulla tuttu. Kari sairastuu vatsatautiin ja kuumeeseen. Paljon sympatiaa, lääkkeitä ja ruokkimisohjeita. Hospitalerio (majatalon pitäjä) Wolf uhkaa lukita Karin huoneeseen, jos hän ei pysy sängyssä. Wolf on saksalainen, mutta "sydän espanjalainen". Toinen hospitalerio on espanjalainen Laura. Lauran musta koira Judas haukkuu - toisin kun espanjalaiset koirat yleensä. Laura on ollut kolme vuotta vapaaehtoisena palkattomana työntekijänä. Hän sanoo olleensa alussa katolinen, mutta nyt ihmisten auttaminen on hänen tärkein vakaumuksensa. Maija vaeltelee kaupungilla. Illalla saapuu tuttu hollantilainen pariskunta, monikielinen Mohammed, norjalainen Bård, ja itävaltalainen Matias. Pojat kokkaavat itselleen keittiössä. Kari saa illalliseksi riisivelliä ja Maija syö kaupungilla.

Tiistai 5.10: Mansilla de las Mulas - Leon

Lisää riisivelliä aamiaiseksi ja matkaan taas. Tie Leoniin on helppo- matkaa alle 20 km. Kaupungin refugio on ilmeisesti ollut nunnien internaatti - muistuttaa naisvankilaan käytävien ja televisiokameroineen- mutta huoneet ja pesutilat ihan hyvät. Aikaa on nyt runsaasti - pääsemme jo kahdelta katselemaan kaupunkia. Kaupunki on hieno, ja ihmiset juhlatuulella - on Leonin oma vuosipäivä. Kaupat on kiinni ja ihmiset vaeltavat vanhan kaupungin katuja katedraalille ja takaisin. Katedraali on todella vaikuttava: goottilaisen kirkon korkea sisätila on kokonaan näkyvässä ja käytössä. Vanha valkottainen mies harjoittelee uruilla - illalla kirkossa on konsertti. Päätämmekin mennä sinne, ja etsimme ravintolaa myöhäistä lounasta varten. Ravintola "katedraali" on paikallisten asukkaiden kansoittama. Yllättäen ravintolaan eksyvät myös tupakoivat ladyt - syömme yhdessä. Illalla menemme hyvissä ajoin kirkkoon ja saamme hyvät paikat. Muita pyhiinvaeltajia ei kyllä täällä näy. Ohjelmassa on Oliver Messiaen'in "La Nativité du Seigneur". Vaikuttavaa uutta musiikkia- ja vanha urkuri on kotiyleisönsä suuri suosikki. Illan päätteeksi hän soittaa kaksi omaa sävellystään - nekään eivät ole hullumpia. Täydellistä.

Keskiviikko 6.10: Leon - Hospital de Orbigo

Vaikka Leon on hieno, emme halua jäädä pidemmäksi aikaa. Vatsa on parantunut, ja rakot ja muut pienet jalkavaivat on niin rutiinia ettei niistä viitsi edes keskustella. Reitti Leonista ulos on vähemmän miellyttävä: valtavia teollisuusalueita, moottoriteiden risteyksiä, supermarketien parkkipaikkoja. Reitti on kuitenkin merkittävästi. Tapaamme hollantilaisen Kittyn. Hän puhuttelee meitä espanjaksi, ja kestää jonkin aikaa ennenkuin hoksaamme että hän osaakin erinomaista englantia! Seuraava kaupunki, Villadangos del Paramo, on 21 km päässä - mutta se vaikuttaa aivan mielenkiinnostomalta. Kunnallinen refugio on taas kerran täysin autio, lapun mukaan ava-

taan vasta viideltä. Brasilialainen pyhiinvaeltaja aikoo jäädä kaupunkiin, yritämme turhaan tentata häneltä majoitustilannetta. Brasilialaisten kanssa on usein paljon kieli- vaikeuksia: he eivät ota ymmärtääkseen että heidän portugalin kieltään ei ymmärretä Espanjassa, ja yrittävät puhua sitä aina yhtä sitkeästi. Myös ranskalaiset menettelevät samoin oman kielensä kanssa, vaikka sekä ranskan että portugalin pohjalta olisi hyvin helppoa ja nopeaa oppia espanjaa. Asenteesta se tietysti on kiinni. Me emme halua jäädä kaupunkiin odottamaan, joten seuraavaan etappiin on sitten 12 kilometriä. Tie seurailee autotietä, ja kävely tuntuu raskaalta - maasto on kyllä helppoa mutta kävely ei oikein kiinnosta. Yritämme löytää syötävää San Martinon kylästä: löydämme vasta- päätä kaksi kilpailevaa baaria täynnä ukkoja ja tupakansavua - kummastakaan ei saa minkäänlaista ruokaa - se on kyllä ensimmäinen kerta! Tien varrella on mystillinen taidenäyttely - joukko muovilla suojattuja uskonnollisvaikutteisia piirustuksia on levi- tetty pellon reunaan. Syömme loput eväät näyttelyssä ja otamme retkipullostani piiska- ryydyn - sen voimalla jaksamme Puente de Orbigoon. Piristymme heti - kaunis kylä, josta lähtee pitkä roomalaisten rakentama kivistä joen yli Hospital de Orbigoon. Seu- raamme viitoitusta vajaan kilometrin kunnalliseen refugioon (lähempänä olisi ollut parempi) - se on taas kerran ilman valvontaa. Refugioissa on lastulevyillä rajattuja kah- den hengen pilttuita - se on karu ja jääkylmä ! Sinne on asettumassa keski-ikäinen moottoripyöräseurue (normaalisti moottoripelillä liikkuvia ei oteta refugioihin, ja pyö- räilijätkin joutuvat odottelemaan vuoroaan kävelijöiden jälkeen). Onneksi kylä on miellyttävä. Saamme kaikki ostoksemme tehtyä: tupakkakauppa, leipäkauppa, ja "supermercado" muille evästarvikkeille. Tapaamme taas tuttuja, neuvomme Moham- medille kauppia ja menemme ravintolaan syömään. Marisa liittyy seuraamme, ja saamme taas harjoitella espanjan kielellä seurustelua. Ollaan aika sippejä, mutta tyyty- väisiä.

Torstai 7.10: Hospital de Orbigo - Astorga

Vihdoin päästään pois tien laidasta! Polku mutkittellee pensasmaisia tammia kasvavien kukkuloiden yli. Aurinko paistaa, iloiset viininkorjaajat tarjoavat meille rypäleterttuja. Tullaan melkein huomaamatta Astorgan kaupunkiin. Se on korkean kukkulan päälle rakennettu tiivis kaupunki, Ylivieskan kokoinen, vaikka muuten ei voi verrata. Tutus- tumme kaupunkiin odotellessa refugion aukeamista. Komea katedraali on remontissa, samoin koko aukio. Kaupunkiin ajaa suuri joukko pyöräilijöitä, joita olemme tavan- neet vähä väliä. Järjestettyä pyöräilyä: he yöpyvät hyvissä hotelleissa ja ajavat kevyesti ilman matkatavaroita, ne viedään autolla etukäteen seuraavaan hotelliin. Gaudi on suunnitellut oudon näköisen graniittipalatsin, joka toimii museona. Raatihuoneen edessä (Plaza de Mayor) on kello jonka vierellä kaksi mekaanista ukkoa. Haluamme nähdä lyövätkö ne oikeasti kelloon, ja menemme kahvilaan oluelle ja pitämään niitä silmällä: kyllä, ne kilauttavat kumpikin vuorollaan tasatunnein! Refugioissa tapaamme kaksi suomalaista pyöräilijää, Keuruulta! Kivoja tyyppisiä - mutta kaikkihan täällä ovat väkisinkin hurjan reippaita. Pesemme pyykkiä ja lähdemme kaupunkia katsele- maan. Käymme Gaudin museossa - se on sisältä kiinnostavampi kuin päältä- ja käve- lemme muureja seurailevalla kadulla, minne eläkeläiset ovat joukolla tulleet seuruste- lemaan ja ihailemaan auringonlaskua. Leppoisa tunnelma. Tupakkakauppaa emme löydä mistään. Myös illallisarvintola tekee tiukkaa. Astorga on ehkä ainoa kaupunki koko matkan aikana, joka tuntuu hieman turismin pilaamalta. Istumme jo ruokalisto- jen kanssa Tio Pepessä, mutta emme jää, koska palvelu on huonoa. Lopulta menemme

ranskalaisten ladyjen kanssa ravintolaan, joka tuntuu turhankin hienolta. Kohtuuhintainen menu löytyy kuitenkin (erikseen kysyttäessä), joskin ilman ruokalajivaihtoehtoja, viini on hyvää, ja illan kuluessa jäykät, mustaan pukuun puettut tarjoilijatkin hie-man sulavat. Astorgassa halutaan nähtävästi ehdottomasti tarjota neljän lajin illallinen: alkupalat, lämminruoka, keitto, jälkiruoka. Muualla emme ole nähneet tällaista tapaa.

Perjantai 8.10: Astorga - Rabanal del Camino

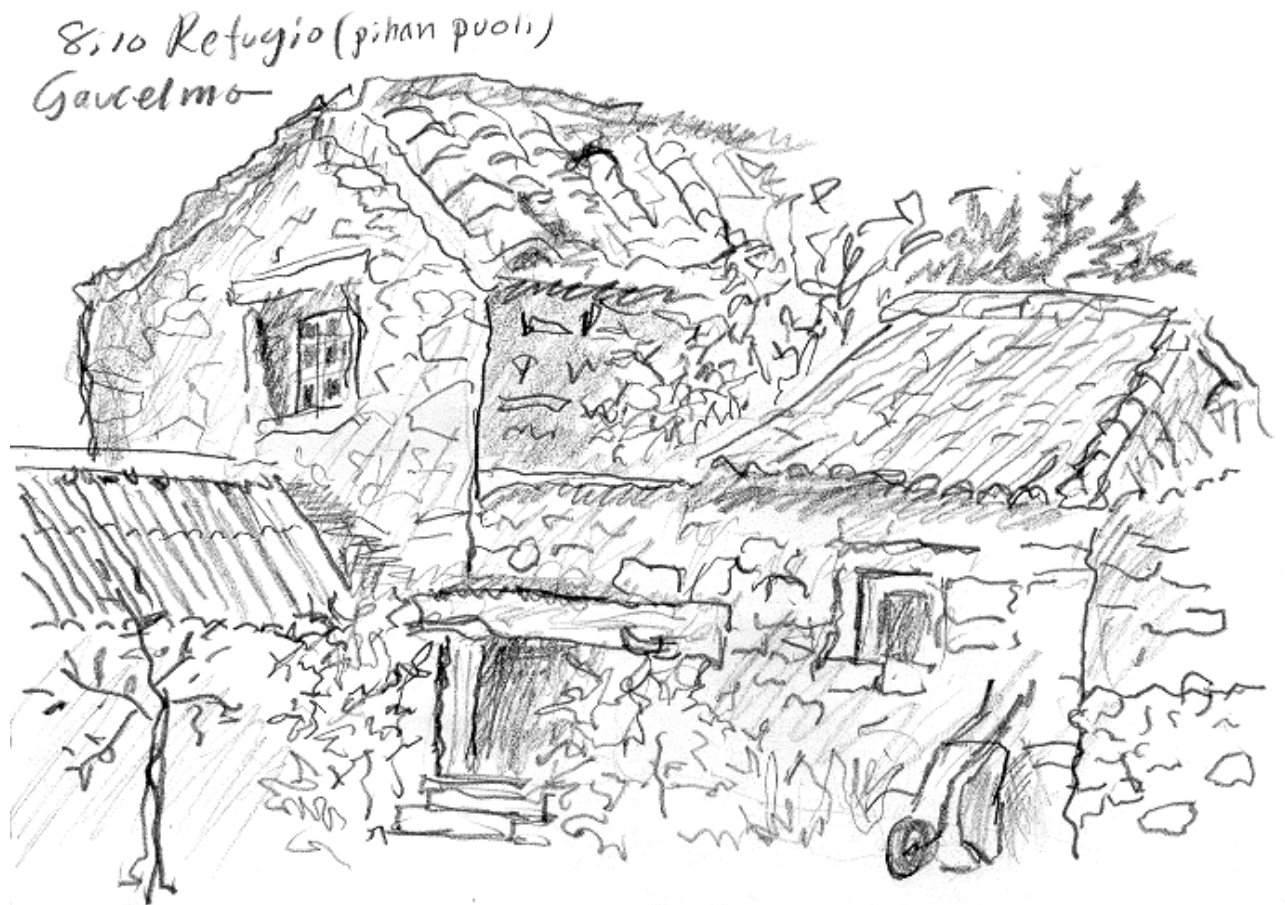

Aurinkoinen sää jatkuu, ja maisemat ovat ihania: kukkuloita ja metsiä. Tie nousee vähitellen Rabanaliin - pieneen vuoristokylään, jossa on kymmenkunta taloa. Pieni kahvila, "Café Refugio", löytyy harmaasta kivistä rakennettujen tajojen keskeltä. Kahvilan ovella meitä puhutellaan yllättäen suomeksi: yksi refugion pitäjistä on suomalainen nainen, Anja (tosin naimisissa Englannissa). Refugio on kaunis ja viihtyisä, ja kylä maalauksellinen. Vietämme aikaamme leppoisasti pyykkiä pesten ja laiskotel-len. Refugioon kuuluu suuri puutarha, paistattelemme auringossa ja juttelemme pitkään Seattlesta tulleen Jimin kanssa. Hyvin puhelias ranskalainen

nainen yrittää kovasti päästä Jimin seuraan, ja hän yrittää puolestaan pakoilla. Myös Marisa yöpyy täällä. Ranskalainen Claude on tutustunut espanjalaiseen Londresiin, he ovat aina yhdessä. Täällä yöpyy myös kaksi australialaista nuorta, poika ja tyttö. He ovat varsin lihavia, ja kulkevat selvästi meitä hitaammin. Meille on tullut tavaksi käyttää keskenämme ihmisistä vain suomeksi ymmärrettäviä lempinimiä: australialaisille pussikarhut, muita tuttaviamme ovat mm käkikello, spuge ja pätkä, pyhimys (Jaques), ja

pyhiinvaeltajasta yleensä: syntisäkki. Illalla kirkossa on musiikkia: kaksi pappia esittää liturgian ja psalmeja latinaksi: se on kuin pienoisjumalanpalvelus. Sen jälkeen menemme kahvilaan, joka on kylän ainoa ruokapaikka. Alakerrassa on suuri sali jossa itsepalvelutiski - ensimmäinen ja ainoa tämän tapainen paikka. Ruoka on ihan asiallista, useita vaihtoehtoja tarjolla, samoin runsaasti "merkitöntä" viiniä karahveissa. Vilkasta seurustelua mm Jimin, Mohammedin ja Matiaksen kanssa.

Lauantai 8.10: Rabanal del Camino - Poferrada

Yöllä Maija kuulee rapinaa - musta kissa penkoo eväskassejamme. Kissa saadaan häädettyä - mutta aamulla paljastuu että se on jo ehtinyt syödä Jimin eväät ! Refugiosta saadaan maitokahvia, sitten odottelemme aamun valkenemista. Syksy on edennyt nopeasti, eikä päivä enää valkene ennen kahdeksaa. Tie nousee osin polkuja, osin maantietä pitkin vuoren huipulle, jolla on kuuluisa "Cruz de Ferro", rautaristi. Se on kyllä aika merkillinen nähtävyys: erakkomajan vieressä on kivikasa, ja siinä törröttää puupaalu, jonka päässä on pieni risti. Vaeltajat ovat tuoneet paalun juurelle ja kiinnittäneet itse paaluun kaikenlaista rojua. Joitain tapoja on vähän vaikea käsittää. Jatkamme eteenpäin vuoren selännettä. Pussikarhut ovat ehtineet myös rautaristille, mutta sen jälkeen emme heitä enää näe. Maija on ostanut Rabanalista myymäläautosta suuren "empanadan": se on piirakka jonka täytteenä on sipulia ja kalaa. Jaamme piirakan ranskalaisten ladyjen kanssa, ja ihailemme upeita maisemia. Tie laskeutuu vähitellen alemmas. Manjarinin kylässä on outo refugio: sen pitäjä, englantilainen Tom kuvittelee kuuluvansa temppeleherrojen ritarikuntaan. Paikka on maalauksellinen, vaikka rähjäinen: kanat ja ankat kävelevät pöydillä, koirat ja koiranpennut pyörivät jaloissa. Juomme pihalla kahvia ja juttelemme Carlosin kanssa. Hän tuuraa Tomia, joka on lähtenyt toimittamaan sairastunutta pyhiinvaeltajaa hoitoon. Carlos on Madrilainen eläkkeellä oleva professori. Hän pyytää meitä hankkimaan kesällä tapamiensa suomalaisten yhteystiedot. Lupaamme välittää viestin. Laskeudutaan edelleen kauniitten maisemien reunustamaa tietä maalaukselliseen El Acebo- nimiseen kylään, jossa syömme baarissa välipalaa. Talojen ulkomuoto on nyt kokonaan muuttunut. Katot on tehty tiilien asemasta mustasta liuskekivistä, ja koko kylä tuo mieleen saksalaisen tai sveitsiläisen alppikylän. Tie jatkuu edelleen, lasku tulee jyrkemmäksi ja raskaaksi. Tien varrella näkyy suunnattomia kastanjapuita, ja kypsät kastanjat putoilevat maahan. Jim kulkee sveitsiläisen Leon kanssa. Leo kerää kastanjoita, ja aikoo tehdä niistä illallisen. Niitä pitää keittää viisi minuuttia vedessä - tai paahtaa pannussa suolan kanssa. Täällä on ollut metsäpalo, ja laajat alueet kukkuloiden rinteitä on palaneet mustaksi. Palaneet puut törröttävät paikoin kuin kummitukset. Tie jatkuu Molinasecaan, joka on edelleen yhtä maalauksellinen. Pysähdymme baariin Marisan kanssa. Hän juo baareissa "serveza con lemon", olutta ja limettijuomaa sekaisin. Kokeilemme sekoitusta ja toteamme sen erinomaiseksi. Maultaan se muistuttaa hieman ylikäynnyttä simaa, ja alkoholia siinä on vähän, joten se ei väsytä. Päätämme jatkaa edelleen matkaa Poferradaan. Kaukaa vuoren rinteiltä olemme nähneet laakson pohjalla voimalaitoksen ja kaksi korkeaa savupiippua, voimajohdot risteilevät pitkin kukkuloita: Poferrada on teollisuuskaupunki. Laajat viiniviljelmät alkavat kuitenkin kaupungin liepeiltä. Viiniä korjataan kovalla kiireellä- sitä viedään kuorma-autoilla, traktoreilla, ja jopa hevosten ja aasien vetämillä rattailta puristamoihin ja viinitehtaisiin. Tulemme Poferradaan yhdessä Marisan kanssa- kaupunki tuntuu kovin sekavalta. Vanhassa osassa on satulinnaa muistuttava linnoitus - se on kuulemma rakennettu 1400- luvulla pyhiinvaeltajien turvaksi. Refugio on aivan vanhan kaupungin keskustassa. Tapaamme yllättäen myös tanskalaisen journalistin, joka kulkee espanjalaisen naisen seurassa. He ovat kulkeneet meitä hitaammin, ja luulimme jo ettemme enää tapaisi. Mutta Mansillassa menetetyt päivän takia he ovatkin saavuttaneet meidät. Marisan pitää lopettaa vaellus täällä - hänen pitää palata työhönsä Barcelonaan. Löydämme sägyltämme hyvästelykirjeen - Marisa sai odottamatta paikan junasta ja joutui lähtemään. Saammekin illastaa kahdestaan - ravintolassa, jonka tarjoilija on tosi töykeä. Hän kohtelee kuitenkin yhtä huonosti kaikkia asiakkaita- myös

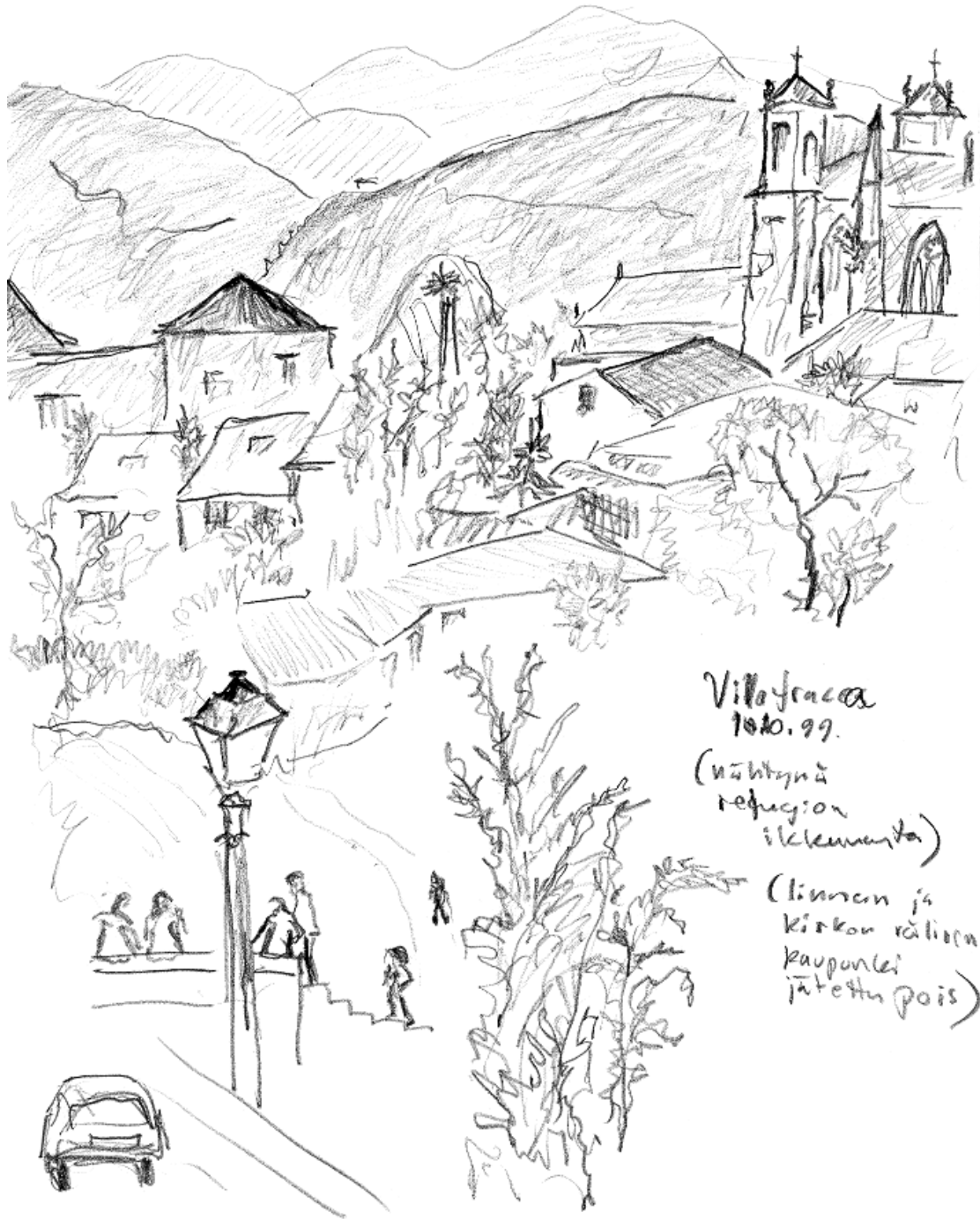
espanjalaisia, ja ruoka on hyvää. Illalla käymme vielä irlantilaisessa pubissa. Se on viehättävällä tavalla espanjalainen.

Sunnuntai 10.10: Ponferrada - Villafranca

Aamulla tapaamme refugioissa viehättävän sveitsiläisen nuorenparin - opiskelijoita vilapaidoissaan, tytöllä ruskeat nappisilmät, pojalla parta. Koska keittiössä ei voi käyttää hellaa, painumme aamukahville vastapäiseen baariin. Sitten koetamme löytää ulospääsyn kaupungista, olemme hetken melkein eksyksissä. Isossa risteyksessä tapaamme Mohammedin ja Matiaksen, mutta norjalaista Bårdia emme ole vähään aikaan nähneet. Olemme samaa mieltä suunnasta. Kaupungin reunalla on valtavia kivihiihluvuoria vähitellen pääsemme maaseudulle. Paikallinen sähköyhtiö omistaa lähes koko kaupungin - se muun muassa ylläpitää kouluja ja lastentarhoja. Juttelemme Mohammedin kanssa kivihiihllämmityksestä, uskonnosta, ruokalajeista ja ruuanlaitosta, ja melkein mistä vaan. Mohammed on käynyt katolista koulua, mutta sanoo olevansa puoliksi muslimi. Hänen kiinnostuksensa caminoon on pikemmin sosiaalista ja kulttuurista kuin uskonnollista. Mohammed asuu Portugalissa, mutta hänellä on asunnot myös Afrikassa ja Yhdysvalloissa, hänen työllään on jotain tekemistä tietokoneiden kanssa. Hän puhuu sujuvasti portugalia, espanjaa, englantia, saksaa, ranskaa, ja hieman italiaa, ja pitää ruuanlaitosta ja viinistä. Mohammed laittaa innolla ruokaa refugioissa: mahtavia salaatteja ja "turkkilaista aamiaista" (isoon purkilliseen jugurttia sekoitetaan palasiksi revittyä leipää, oliiviöljyä, suolaa, ja ehkä jotain muuta mitä sattuu löytymään). Matias häipy omille teilleen, hän haluaa kävellä mahdollisimman nopeasti ja väsyttää itsensä - huvinsa kullakin. Mohammed on keksinyt keinon Matiaksen kesyttämiseksi: he ostavat kaupasta ruokaa ja muutaman viinipullon, ja syövät tukevan piknik-lounaan. Sen jälkeen Matiaskaan ei jaksakaan kiirehtää. Ohitamme taas kukkuloita, viinitarhoja, pieniä kyliä. Aurinko alkaa taas porottaa. Tien Villafrancaan piti olla tasaista, mutta se onkin kohtalaista kiipeämistä Viininkorjuu jatkuu edelleen. Asfalttatie on tullut viinimehusta tahmeaksi, jalat tarttuvat kiinni tiehen. Istumme tauolle päärynäpuun alle - tämä on kuin laiskurien maasta! Kypsät päärynät tipahtelevat itsestään puusta, ja muutaman askeleen päässä kasvaa karhunvatukoita ja villiintyneitä viiniköynnöksiä, rypäleet juuri sopivan makeita syötäväksi. Villafrancaan tullaan yllättäen, ja refugio on heti kaupungin laidalle tullessa. Kaupunki on puristunut vuorten väliin, ja kävelyretki kaupunkiin on yhtä kiipeilyä. Kaupungissa on pienessä tilassa lähes kaikkea: linna, monta kirkkoa, hotelliksi muutettu luostari, ahdas vanha kaupunki, aurinkoinen puistikko bulevardineen, keskusaukio ravintoloineen. Illallista syömme Seattlesta tulleen Jimin kanssa. Jim kertoo avoimesti syistä, miksi hän on tullut pyhiinvaellukselle: hän on hyvin uskonnollinen, ja on jo käynyt pyhän vuoden kunniksi Jerusalemissa ja Roomassa. Lisäksi hän haluaa vastapainoa rankalle työlleen - hän toimii sosiaalityöntekijänä nuorisoriikollisten parissa. Alussa yritimme välttää tällaisia keskusteluja, mutta pian huomasimme, että ihmiset puhuvat mielellään vakauksistaan ja siitä, miksi he ovat tulleet pyhiinvaellukselle. Toisaalta, jos joku haluaa pitää asian henkilökohtaisena, kukaan ei utele. Yllättävää on, että melko harvoilla on uskonnollisia syitä - hospitalerio Wolf arveli, että vain ehkä joka kolmannella. Pikeminkin ihmiset haluavat osallistua vanhaan traditioon, tai sitten he haluavat hetken rauhaa selvitteläkseen elämäänsä. Eräs ystävästämme oli irtisanoutunut työstään juuri ennen matkalle lähtöä, ja harkitsee nyt uudelleen uraansa. Toinen oli vienyt läpi raskaan yrityssaneerauksen, ja haluaa ehkä toipua siitä, ennen siirtymistä uuden yrityksen

johtoon. Ja nuoret haluavat yhdistää tradition ja romanttisen halun matkustaa ja nähdä maailmaa.

Maanantai 11.10: Villafranca - O Cebreiro

Aamun reittivalintaa olemme miettineet paljon. Kaupungista voi lähteä vilkkaan maantien laitaa kulkevaa polkua, tai sitten uutta reittiä, joka nousee ylös vuoren rinteitä. Valitsemme sen pidemmän reitin. Nousu on hyvin jyrkkä - emme edes arvanneet kuinka jyrkkä. Ylös kiipeäminen vie yli tunnin, rinteeltä on hyvä näkymä Villafraancaan. Vuoren harjalla nousu jatkuu edelleen, mutta loivempaan. Vuoren päällä kasvaa mäntyjä ja paljon suuria saniaisia. Vähitellen tulemme hyvin kauniisiin kastanjametsiin. Kastanjapuut ovat valtavan suuria ja kummitusmaisia. Täällä kerätään kastanjoita: niitä poimitaan maasta koreihin ja siirretään maastoautoihin, myös kärsivällisiä aaseja on tuotu kantojuhdiksi. Polku alkaa laskeutua alas vuorelta: lasku on hyvin jyrkkä, ja muutaman kilometrin jälkeen alkaa tuntua jaloissa. Lopulta päästään alas laaksoon, jossa polku kulkee vuorotellen vanhan ja uudemman tien reunaa, liikenne on todella vilkasta. Laakson poikki rakennetaan Euroopan unionin rahoilla uutta moottoritietä: se kulkee välillä vuoren rinteisiin uurrettuna, välillä valtavia siltoja myöten. Katselemme melkoisen mykistyneinä tätä ympäristötuhoa, ja yli sadan metrin korkeuteen nousevia siltojen kannatinpilareita. Tieprojekti ei mitenkään voi olla taloudellisesti perusteltu! Lounasta syömme suuressa autoilijoiden kansoittamassa baarissa. Baarissa tapaamme taas ranskalaisen Clauden (noin 40 vuotias, siviiliammattilata upseeri) ja Espanjalaisen Londresin: he ovat kovin rakastuneita - eivätkä osaa edes toistensa kieltä. Londres on uupunut ja Claude lähettää hänen reppunsa etukäteen seuraavaan majapaikkaan. Tie jatkuu nyt tavattoman pienten ja idyllisten kylien läpi, kunnes se alkaa nousta itsepäisesti ja jyrkästi vuorta ylös. Kuljemme enää 2-3 km tunnissa. Tämä tien osuus on historiallinen, ja se on päällystetty suurilla laattakivillä. Tiellä tapaamme englantia puhuvan miehen jolla on merkillinen harrastus. Hän on hakannut taltalla kiven kylkeen koristeellisen ornamentin, ja maalaa sitä parhaillaan. Hän selittää tekevänsä omia merkkejään pitkin caminoa- tämä on jo kahdeksastoista. Hän ei kuitenkaan kävele, vaan liikkuu autolla- hänen suunnitelmansa on tehdä yksi kuva päivässä. Ilma on muuttunut helteiseksi ja vuorelle nousu on kova ponnistus. Ranskalainen lady Frances kävelee yhtä matkaa. Liki seitsemänkymmenen vuoden iästä huolimatta hän kävelee kevyesti. Ylhäällä vuoren huipulla on koristeellinen rajapyykki: historiallinen Kastilian ja Galician kuningaskuntien raja. Loppumatka O Cebreiroon on helppo. Saavumme tiiviiseen kylään täynnä liuskekivistä tehtyjä rakennuksia. Mutta mikä yllätys: kylään pääseekin vuoren toiselta puolelta hyvää asfalttitietä.

Kylän reunalla on turistibusseja ja matkailijoita pyörii ympärillämme. Onneksi voimme kuitenkin tuntea itsemme sankareiksi. Tämän raskaampaa päivää ei varmaan tule: kaksi vuorelle nousua samana päivänä, kummassakin ainakin 600 metrin korkeusero, ja kävelyäkin tulee ainakin 30 kilometriä. Valitsemaamme vaihtoehtoista lähtöä Villafrancasta voi todellakin suositella vain kovakuntoisille. O Cebreirossa on refugio uudessa rakennuksessa. Huoneet on hurjan ahtaita: kussakin neljä kerrossänkyä, välissä puolen metrein käytävä. Illalla helle vaihtuu koleaan tuuleen. Illastamme ranskalaisten ladyjen kanssa, äksy Frances on aika huppelissa.

Tiistai 12.10: O Cebreiro - Samos

Olemme nyt Galiciassa, jossa kuulemma sataa aina. Siltä todella näyttää: aamulla on sumua, joka pian muuttuu tihkusateeksi. Polku laskeutuu vuorelta alas maantien suuntaan mukaillen sumupilvien peittämiin laaksoihin. Se muuttuu vähitellen varjoisiksi puukujiksi. Alkaa sataa, mutta suuret puut suojaavat hyvin sateelta. Kylät ja maisemat ovat maalauksellisia. Tulemme vähitellen Tricastela- nimiseen kylään. Kunnallinen refugio on joukko parakkeja sateisella pellolla - aika masentava näky. Istumme tien varrella baarissa miettimässä mitä tehdä. Galicia on tunnettu valkoviineistään - juomme neuvoa antamaan matkan ensimmäisen valkoviinin, joka maistuu erinomaiselta (tosiasiassa kaikki ruoat ja ruoat maistuvat joka paikassa kerrassaan oivallisilta- ulkoilma ja liikunta vaikuttavat). Tie haarautuu Tricastelassa, mahdollisia seuraavia majapaikkoja ovat Calvor ja Samos. Tiet yhdistyvät uudelleen kauempana Sarriassa. Ranskalaiset ladyt yöpyvät Tricastelassa. Frances osoittaa karttaa- Sarrian jälkeen kylät ovat toinen toisensa kyljessä- "vino tinto- vino blanco- vino tinto..". Matkaop- paat suosittelevat Calvoriin vievää reittiä, mutta päätämme kuitenkin valita Samoksen. Olemme kävelleet jo pitkään, ja maasto vaikuttaa helpommalta. Jatkamme siis sateen yltyessä maantien laitaa kohti Samosta. Reittivalintaa ei tarvitse katua. Polku kulkee kauniissa laaksossa, seurailen lähes koko ajan vilkkaasti virtaavaa jokea, ja kylät ovat todella kauniita. Täällä, kuten suurimmassa osassa Galiciaa, maisema koostuu toisiaan seuraavista pienistä kukkuloista. Vanhat kylätiet on uurrettu kukkuloiden rinteisiin, ja niiden reunoilla kasvaa suuria kummitusmaisia tammia ja kastanjapuita ja vanhoja kiviaitoja, kuljemme välillä kuin pitkin vihreitä tunneleita. Osa kiviaidoista on tehty suurista liuske kivistä, jotka on upotettu pystyyn maahan. Ohitamme monia kyliä, Gali-

ciassa ne ovat todella enimmäkseen pieniä ja haja-asutusta on runsaasti. Enää ei voi luottaa siihen että kylässä on aina baari: täällä kylät ovat pieniä ja baareja on harvassa. Illan suussa ja sateessa tullaan lopulta Samokseen: se on suunnaton luostarirakennusten kompleksi, ja sitä ympäröivä pieni kylä. Refugio on benediktiiniläisluostarissa: se käsittää suuren ja korkeakattoisen makuusalin, ja sen päässä pesuhuoneen. Tilaa on ainakin sadalle yöpyjälle. Sali on kylmä, laitamme kosteat vaatteemme sängyn pätyihin kuivumaan. Luostarissa pidetään iltavesper: mustapukuiset munkit ilmestyvät pesuhuoneen takaseinässä olevasta ovesta, ja johdattelevat meidät luostarin sisäpihaa kiertävälle käytävälle ja edelleen toiseen kerrokseen pieneen kappeliin. Luostari on hämyisiä ja seiniä kiertävät suuret seinämaalaukset. Kymmenen mustiin kaapuihin pukeutunutta munkkia esittää psalmeja ja liturgian, yksi säestää harmonilla. Illalla sade yltyy rankkasateeksi. Pistäydymme pienessä ja hyvin vanhassa kappelissa, jonne on haudattu ensimmäinen tunnettu pyhiinvaeltaja, opiskelija nimeltä Alfonso. Kappeli on lähinnä valkeaksi kalkittu koppi, sen edessä kasvaa valtava, tuhatvuotias sypressi. Kappelista lähdemme etsimään ravintolaa. Saamme pöytäseuraksi Jimin ja Leon, sekä hauskan pyöräilevän pariskunnan, englantilaisen naisen, sekä irlantilaisyntyisen hyvin vilkkaan miehen. Keskustelu rönsyilee runsaasti, ilta on todella miellyttävä.

Keskiviikko 13.10: Samos - Ferreiros

Kostea yö, kuivumaan ripustetut vaatteet ovat entistäkin kosteampia. Sade jatkuu edelleen. Aamiaisella baarissa kuuntelemme ihmisten puhetta, oletettavasti Galiciaa: ellemme tietäisi missä olemme, olisi aivan mahdotonta arvata, mitä kieltä puhutaan. Espanjaa se ei muistuta ollenkaan. Maaseudun maisemat jatkuvat kauniina: kiviaitojen reunustamia maalaisteitä, kukkuloita, peltoja, suuria kummituspuita. Kylät on tehty harmaasta kivistä, niiden tiet on laatoitettu, ja ne ovat täynnä lehmänlantaa. Galicia on täynnä erilaisia hajuja, jotkut ovat tuttuja lapsuudesta, monet sellaisia jotka mielummin olisi jo unohtanut. Oman osuutensa tuottavat navetoiden lietelantakaivot ja presujen alla muhivat tuorerehuaumat. Jostain syystä Galiciassa ei näe juurikaan irrallaan juoksevia koiria, joita aiemmin on ollut joka paikassa. Juuri ennen Sarrian kaupunkia löytyy baari, on pakko mennä sadetta pitämään- ja taas tuttuja: Bill, Jean, Kitty ja Cor. Kahvia juodessa sade on lakannut. Emme näe luostaria, jota baarityttö oli kehunut kauniiksi. Sarria on moderni kaupunki; korkeita tornitaloja, ei kovin kiinnostava. Maaseutu jatkuu monta tuntia. Sarrian jälkeinen "vino tinto-vino blanco"- vaellus ei näytä toteutuvan: kylät ovat täällä Galiciassa pieniä - ei juurikaan voi toivoa löytävänsä niistä baareja. Kylien nimiä ei myöskään ole teiden varrella. Sen sijaan Galiciassa on caminon varrelle ilmestyneet simpukalla merkityt kiviset kilometripylväät, joita on puolen kilometrin välein. Ne mittaava etäisyyttä Santiagoon, ja jos olemme kylässä, kylän nimi on myös kaiverrettu pylvääseen. Hollantilainen Kitty on taas ilmestynyt jostain, ja keskustellessa matka sujuu joutuisasti. Pysähdymme lopulta pieneen maaseutufugioon Ferreiros- nimiseen kylään. On pakko pestä pyykkiä, vaikka sen kuivumisesta ei näytä olevan toiveita. Illallista syödään refugion vieressä olevassa pienessä ravintolassa, illallisseuraksi saadaan Claude ja Londres, myös Bill, Jean ja Cor ovat ilmestyneet samaan refugioon. Saamme erinomaisen hyvin paistetut pihvit, Maija ottaa pääruoaksi empadadan (tuhti lihapiirakka).

Torstai 14.10: Ferreiros - Palas de Rei

Aamulla pyykki on edelleen märkää, mutta ei sada, siis pyykki repun päälle kuivumaan. Kari on unohtanut sandaalinsa Samosiin, yritämme puhelimitse saada ne lähetetyksi eteenpäin. Huonosti englantia puhuva espanjalainen auttaa, lopulta Samoksesta tulee puhelimeen englantia puhuva henkilö, joka sanoo että sandaalit on kyllä löytyneet, ja ne yritetään toimittaa jonkun pyöräilijän matkassa Arzuuan. Lähdemme liikkeelle aamuhämärissä, ravintola ei ole auki. Parin sadan metrin päässä on ihme: uusi baari joka on auki ! Maitokahvia, paahtoleipää voita ja hilloa, kyllä nyt kelpaa vaeltaa. Jatkamme aamusumussa ja sateessa Portomarinin kaupunkiin. Kaupunki on joen toisella puolella, ja rantatöyräät ovat valtavan korkeat. Tulviiko tämä joki niin kauheasti? Korkalla kulkevan sillan yli kävely melkein pelottaa, kaukana alhaalla näkyvät vanhan roomalaissillan rauniot. Kaupungissa tehdään taas täysi huolto: baarissa kahvia, sitten supermercado (hankitaan eväitä ja uusi viskipullo) ja tupakkakauppa (postimerkkejä ja Fortuna mentholia). Viski siirretään kirkon puistossa muovipulloon. Käymme kirkossa ja luostarin pihalla. Luostari on remontissa, sen puistossa on kauniita mosaiikein koriteltuja käytäviä. Sitten jatketaan matkaa. Aikamoinen kiipeäminen jokilaaksosta takaisin kukkuloille ja suomalaisen näköisiin mäntymetsiin- ja tämän piti olla tasaista maata! Maisemat muuttuvat yksitoikkoisiksi. Ohitamme tehtaita, kävelytie seurailee asfalttitielinjausta. Tapaamme ryhmän pyhiinvaeltajia ratsain, seitsemän ratsastajaa ja opas. Matka on selvästi organisoitu etukäteen, miehillä ei ole matkatavaroita. Niitä kuljetetaan huoltoautossa, samoin mukana näyttää olevan vaihtohevosia. Joukon johtaja puhuu kännykkäänsä. Hevonen ei pidä siitä ollenkaan: se hirnahtelee tyytymättömästi ja viskelee kavioitaan. Taukopaikalla huolletaan myös ratsuja: hevonen nostaa kärsivällisesti kavionsa hoidettavaksi, miehet puuhailevat sen kimpussa pihtien ja vasaroiden kanssa. Näemme nyt jatkuvasti myös lyhyen matkan kävelijöitä, jotka haluavat kulkea 100 km vähimmäismatkan. He kulkevat lenkkareissa, monet ontuvat, eivät pyri tervehtimään tai juttelemaan. Taaskin olemme tavanneet tuttuja. Lounaspiknikillä tapaamme kanadalaiset Billin ja Jeanin, Claude ja Londres kulkevat

samaa tahtia. Myös Pamplonassa tavattu Brasilian setä ilmaantuu jostain Ferreirosissa, samoin sveitsiläinen nuori Leo ja hollantilainen Cor. Kitty on jo ehtinyt edellemme. Juttelemme tauolla myös muutaman uuden espanjalaisen kanssa. Alkaa pilvistyä ja vesitippoja putoilee. Yritämme ehtiä ennen sadetta Palas de Reihin - ja onnistumme. Sade alkaa vasta kun olemme kaupungissa. Refugio on tilava ja miellyttävä. Nuuhkaisen pyykkipussiani - en varmaan koskaan ole haistanut mitään niin pahalle haisevaa. Pakko siis pestä pyykkiä, vaikka ulkona sataakin. Kaupungin nimi tarkoittaa "kuninkaan palatsi", legendan mukaan täällä on sellainen joskus ollut, mutta kaupungissa ei kyllä ole jäljellä ainuttakaan historiallista rakennusta. Kysymme refugioista hyvää ravintolaa, ja etsimme sitä turhaan. Lopulta oivallamme, että vastaus saattoi olla: "viereinen talo". Ravintola löytyykin: karun näköinen baari, emäntänä ronskin oloinen lihava nainen. Ruoassa ei ole valittamista, keitto "caldo verde", eli vihreä liemi (lihalientä ja vihreitä kasviksia), oikein maukasta. Viereisessä pöydässä illastaa vanhempi brittipariskunta, joka asuu samassa refugioissa. He eivät ole kiinnostuneita juttelemaan, emme tutustu heihin myöhemminkään. Hetken kuluttua tutut "lyhyen matkan" espanjalaiset ilmestyvät ravintolaan. Päinvastoin kuin britit, he tervehtivät meitä iloisesti, vaikka yhteistä kielipohjaa ei niin paljon olekaan.

Perjantai 15.10: Palas de Rei - Arzua

Aamulla ilma on kostea mutta ei sada. Pyykki ei tietenkään ole kuivaa, mutta ei kovin märkääkään- vaatteet vaan repun päälle kuivumaan. Kaupungin jälkeen maisemat avartuvat ja aurinko ilmestyy näkyviin. Tapaamme taas saman ratsastavan ryhmän. He ohittavat meidät, ja me taas pääsemme ohitse, kun ratsastajat ovat tauolla. Sarrian jälkeen olemme joka päivä nähneet teillä kuolleita salamantereita. Ne ovat yöllä jääneet auton alle. Ne ovat mustia, ihossa kirkkaan keltaisia pilkkuja, joukossa on muutama punapilkullinen. Kylissä nähdään merkillisiä, pitkiä ja kapeita harjakattoisia rakennuksia, jotka on rakennettu korkean jalustan päälle. Niiden sivuseinät on tehty joko reikätiilistä tai puusäleistä. Opaskirjan mukaan rakennuksen nimi on "horreo", mutta kirja ei kerro niiden tarkoitusta. Näemme vuosilukumerkinnöistä, että useimmat kivistä rakennetut "horreot" on tehty 1800-luvun alkupuolella. Yritämme arvata niiden merkitystä. Koska monen päädyssä on risti, kuvittelemme niille jopa uskonnollisen tarkoituksen - tai että ne on tarkoitettu vainajien väliaikaiseen säilytykseen. Myöhemmin kuulemme espanjalaisilta, että rakennuksissa säilytetään viljaa. Galician kosteassa ilmastossa "horreo" on ainoa tapa saada vilja pysymään kuivana. Tuuli pääsee puhaltamaan kapean rakennuksen läpi, ja korkea jalusta sekä parantaa ilmanvaihtoa, että estää eläimiä kiipeämästä sinne. Vähä sama juttu kun lapin nili-aitoissa. Tulemme pieneen Furelos-nimeiseen kylään, jonka kirkosta kuuluu laulua (tulee kasetilta, kirkko haluaa houkutella pyhiinvaeltajat poikkeamaan sisällä). Kirkon pappi on mielissään saadessaan esitellä meille kirkkoaan englannin kielellä. Kirkossa on harvinainen krusifiksi, jonka toinen käsi viittoo vapaana, ja pyhän Lucian patsas, kädessään lautanen jolla kaksi silmämunaa. Pappi ei kuitenkaan halua selostaa pyhän Lucian legenda, joka onkin todella karmea. Jatkamme matkaa, ja tulemme Melidenimiseen melko suureen teollisuuskaupunkiin.

Juuri ennen kaupunkia vastaan tulee lauma lampaita, joita koira paimentaa. Astumme caminolta suoraan kaupungin pääkadulle, ja suoraan kohdalla on Café Peregrino (pyhiinvaeltaja). Kahvilassa istuessamme näemme ratsain liikkuvan pyhiinvaeltajaryhmän taas ohittavan meidät. Boccadillojen täytevalikoima on monipuolinen- valitsemme pekonia ja mustekalaa. Meliden kaupunki näyttää varsin viehättävältä, mutta jatkamme kuitenkin matkaa Arzuuan. Sinne tulemme teollisuusalueen kautta, ja saamme kävellä pitkään ja kysyä tietä parikin kertaa ennenkuin refugio löytyy. Taaskaan ei kaupunkialueella ole kunnollisia opastusmerkkejä. Täälläkin on hyvä ja tilava refugio, saamme pyykkimme levitetyä kuivumaan. Useimmat vaeltajat alkavat olla lyhyen matkan kävelijöitä, toisilla ei ole kävellessä reppuja lainkaan- huoltojoukkue kuljettaa ne aina seuraavaan majapaikkaan. Tapaamme kaksi pyöräilijää jotka ovat tulleet Samosista- mutta Karin sandaaleja ei kuitenkaan enää tavoiteta. Alamme selvästi lähestyä merta: uusi ravintolatyyppeä on nimeltään "pulperia". Siellä erikoisuutena on "pulpo" - meritursas. Illalla käymme syömässä Kittyn kanssa- emme kuitenkaan pulperia. Pohdimme haluaisimmeko kävellä jo seuraavana päivänä Santiagoon. Silloin ehtisimme juhlalliseen sunnuntai messuun. Toisaalta matka tuntuu pitkältä ja ehkä tärkein asia: tuntuu haikealta ajatella että vaellus loppuisi jo. Mielummin jatkaisimme eteenpäin. Koko aikana emme ole laskeneet päiviä tai kilometrejä, vaelluksesta on tullut luonnollinen asia, on vaikeaa kuvitella mitään muuta, mitä haluaisi tehdä.

Lauantai 16.10: Arzua - Santiago de Compostela.

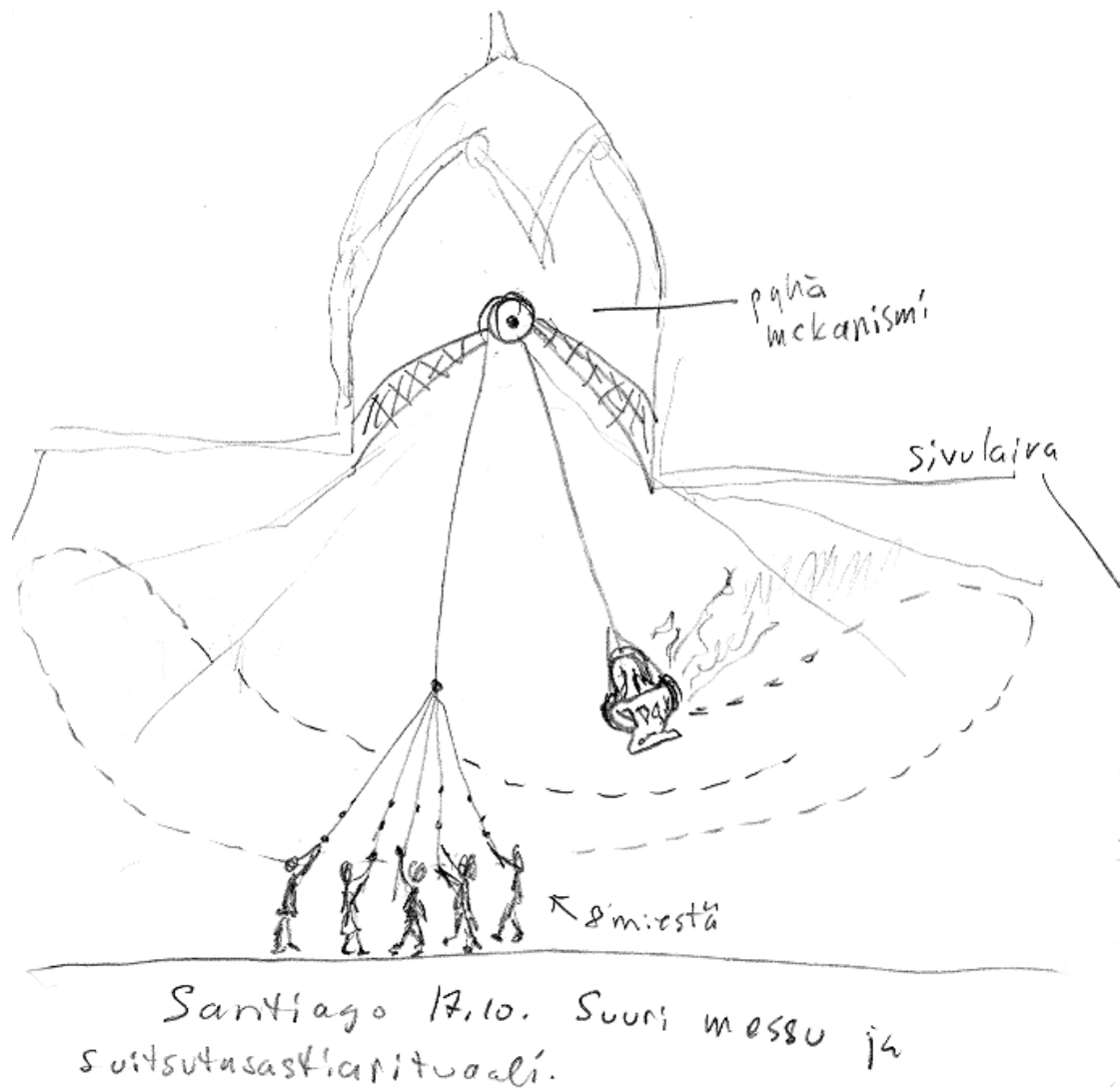
Lähdemme Arzuasta sateella- aamun maitokahvi otetaan kaupungin baarissa- jossa tietenkin tavataan taas tuttuja vaeltajia. Sade jatkuu, välillä loppuu, välillä alkaa uudelleen. Maasto on jatkuvasti kumpuilevaa, mäkiä saadaan nousta jatkuvasti. Erään maatalon pihalla on pyhiinvaeltajille tarkoitettu "kenttäkahvila". Kahvin lisäksi tarjolla on itseleivottua pullaa ja piirakkaa, empadadaa, joka tällä kerralla on tehty

lihasta. Kivestä rakennettuja kyliä lukuunottamatta maisemat ovat melkein kuin Suomesta, mutta havumetsän sijasta kuljemme välillä valtavan korkeiden eukalyptuspuiden muodostamissa metsiköissä. Puu on oikea teollisuuden unelmapuu: rungot ovat suoria ja pitkiä ja kuori irtoilee niistä itsestään. Ja nopeakasvuisia ne ovat- lasken kaadetusta lähes puolen metrin paksuisesta tukista vain 25 vuosirengasta. Pohdimme yöpymispaikkaa, mutta matka sujuu joutuisasti. Niinkuin aina on tapahtunut, suunnitelmia seuraavalle päivälle on kyllä tehty, mutta ne muuttuvat tilanteen mukaan ilman sen kummempia pohdintoja. Ohitamme lentokentän, alkaa sataa. Seuraavaksi tulee kaksi televisioasemaa- toinen Galician paikallinen TV. Tien varrella kasvaa viinirypäleitä, jotka maistuvat aivan karviaismarjoilta. Pian tulemme Monte del Gozolle - ilon vuorelle. Nimi tulee siitä, että täältä pyhiinvaeltajat ensi kerran näkevät kaukana laaksoissa Santiagon kaupungin. Paikalla on myyntikojuja, turistibusseja on pysäköity rinteeseen, ja jossain täällä on myös suuri refugio yli tuhannelle yöpyjälle. Vuoren korkeimmalle kohdalle on rakennettu pyhiinvaellusta juhlistamaan valtava monumentti sosialistisen realismin tyyliin - se esittelee muun muassa paavin suorittamassa pyhiinvaellusta. Vaikka patsaat ja muistomerkit muuten on joka paikassa jätetty rauhaan, tämä monumentti on töherrelty täyteen kirjoituksia, ja sen valaisimet särjetty - lie-neekö taiteellinen kannanotto. Tuulee kylmästi ja tihuttaa vettä, mutta tunnelma on tapauksessa iloinen. Tapaamme taas Kittyn, ja geneveläisen pojan jonka olemme tavanneet aiemmin aamulla. Turistit parveilevat vuorelle ja valokuvia otetaan- me tunnemme hieman synnillistä ylemmyyttä: olemme kävelleet tänne satoja kilometrejä ihan itse. Katsovatkohan ne meitä hieman kateellisina? Santiagoon on vielä viitisen kilometriä mutta emme halua jäädä tälle levottomalle paikalle. Neljästään jatkamme matkaa kohti Santiagoa. Kaupunki tulee vastaan melkein huomaamatta- se on väljä ja miellyttävän tuntuinen. Oikeaa reittiä on vaikea löytää- opastusnuolia tai simpukoita ei löydy. Tulemme lopulta kaupungin vanhaan osaan, joka on hyvin tiivis, ja risteilemme kapeita katuja edes takaisin ja yritämme löytää katedraalin. Miten niin suuri rakennus voi hukkua näin pienessä kaupungissa. Lopulta pitää nöyrytyä: kaupungin kartta on opaskirjassa, ja sen avulla katedraali löytyy. Huomaamme että olemme kävelleet useaan kertaan sen ohi aivan vierestä. Seisomme katedraalin edessä ihmisviolinässä, onnittelemme ja halaamme toisiamme, otamme valokuvia. Emme oikein vielä tajua matkan päättyneen, mutta tuntuu kuitenkin jotenkin ihmeelliseltä. Olemme kävelleet reput selässä 700 kilometriä, viimeisenä päivänä neljäkymmentä. Mutta päivä ei vielä ole ohi, haluamme saada todistuksen vaelluksestamme. Tietä kysymällä löydämme kirkon takaa katolisen kirkon pyhiinvaellustoimiston. Alakerrassa on suuri kasa hylättyjä pyhiinvaellussauvoja, heitämme omat sauvamme samaan kekoon- se tuntuu jo aika lopulliselta. Toimistossa nuori vakava mies tarkastaa huolellisesti passimme ja kysyy olemmeko kävelleet koko matkan. Sitten hän antaa meille latinalaiset nimet (Mariam ja Carolum) ja allekirjoittaa ja leimaa meille juhlalliset latinankieliset todistukset, "compostelat". Meiltä kysytään vielä syytä, miksi lähdimme pyhiinvaellukselle. Uskonnollinen syy ei ole oikea, mutta ei myöskään matkailu tai kunnan kohentaminen- laitamme syyksi "espiritual". Ennen matkaa sekin olisi tuntunut oudolta, mutta nyt se on juuri oikea. Hän kysyy vielä tulemmeko sunnuntaimesuun, ja kirjoittaa sitten jotain jonkinlaiseen lunttilappuun. Kysymme tietä refugioon, ja saamme mukaamme kartan. Refugio on viereisellä kukkulalla sijaitseva valtavan suuri poikakoulu. Ulkomaiset pyhiinvaeltajat saavat yöpyä täällä enintään kolme yötä. Arvelemme että kaksi yötä riittää meille. Kadulla tapaamme yllättäen myös englantilais-irlantilaisen pyöräilevän pariskunnan, jonka kanssa illastimme Samosissa. He

ovat kovin innoissaan, he ovat jo lähdössä kotiin, ja aikovat aamulla pyöräillä lentokentälle. Illalla syömme ravintolassa Kittyn kanssa - olemme hyvin iloisia.

Sunnuntai 17.10: Santiago de Compostela.

Aamulla menemme aamiaiselle kaupunkiin- saamme kahvin kanssa juuri paistettuja piirakoita ja pullia. Menemme katedraalille jo yhdeksitoista, tuntia ennen messua, haluamme olla ajoissa paikalla. Mutta kirkko on jo täpötäysi. Turistiryhmät kulkevat oppaiden perässä, jotka sateenvarjo koholla puskevat tungoksen läpi ja yrittävät pitää ryhmänsä koossa, ja samassa tungoksessa messuun tulijat yrittävät löytää itselleen paikkaa. Messun alussa sen suorittajat marssivat pääkäytävää pitkin kuoriin - ainakin parikymmentä pappia, avustajaa, mukanaan juhlalliseen kaapuun ja hiippaan pukeutunut arkkipiispa. Yksi papeista valmentaa yleisöä laulamaan oikealla tavalla, harjoittelaan pari kertaa. Varsinainen messu on pitkä ja juhlallinen. Piispa puhuu pitkään, välillä myös saksaksi ja englanniksi. Sitten hän luettelee edellisenä päivänä saapuneet pyhiinvaeltajat mainiten kaupungit joista on aloitettu ja vaeltajien kotimaat - hän kuulluttaa myös "kaksi suomalaista, jotka lähtivät Pamplonasta". Sitten on vuorossa ehtoollinen. Avustajat avaavat kirkkaan sinivalkoiset sateenvarjot ja nostavat ne korkealle- ja lähtevät jakamaan ehtoollisleipiä messukansalle. Messun lopuksi suoritetaan kuuluisa suitsutuksen poltto. Valtavan kokoinen hopeinen suitsutusastia, "botafumero", lasketaan köyden varassa katosta - se painaa varmaan kymmeniä kiloja. Se sytytetään ja nostetaan ilmaan. Kahdeksan pappia alkaa kiskoa köysistä, ja astia heiluu valtavassa kaaressa koko sivulaivan poikki, tulen ja savun pöllähdellessä astian aukoista. Samalla urut soittavat juhlavaa preludia. Tulen sammuttua astia pysäytetään, roteva pappi nappaa sen vauhdissa kiinni ja pyörähtää pari kierrosta sen mukana. Yleisö taputtaa innokkaasti, kuin ainakin hyvän urheilusuorituksen jälkeen. Messun jälkeen ulkona torilla on hurja vilske, uudet ryhmät suunnistavat kohotettujen sateenvarjojen perässä kohti katedraalia. Espanjalaiset "100 km kävelijät" ovat perheittensä ihailtavina, valokuvia otetaan. Perheet ovat sunnuntaikävelyllä, lapsille ostetaan kojuista pikkuruusia vaellussauvoja kurpitsapulloineen, simpukoita, "aitoja" pyhiinvaeltajan lerppahattuja, tai muuta pyhiinvaellusaiheista tavaraa. Katusoittajat soittavat kelttiläistä säkkipillimusiikkia, eläviä patsaita seisoo katujen varsilla. Käymme lounaalla Wolfen suosittelmassa ravintolassa - se onkin melkein täynnä espanjalaisia, mikä on aina hyvä merkki. Yritämme selvittää turistineuvonnan avulla kaupungin kulttuuritarjontaa. Illalla istuskelemme kahviloissa. Veturin muotoisista myyntikärryistä kaupitellaan veturin tulipesässä paahdettuja kastanjoita - menekki on hyvä. Kastanjat ovat pehmeitä ja makeita- ei niitä montaa pysty syömään. Tapaamme vanhoja tuttuja: Bill ja Jean ovat tulleet kaupunkiin, samoin Leo.

Maanantai 18.10: Santiago de Compostela - Finisterra

Aamulla otamme reput selkään ja lähdemme kaupunkiin. Aiomme matkustaa Finisterraan- mutta bussilla tällä kertaa. Hälisevä Santiago alkaa tuntua rasittavalta hidastahtisen vaelluksen jälkeen, ja haluamme jo pois. Istumme jo vakiopaikaksi tullessa kahvilassa aamukahvilla, kun ohikulkeva parrakas mies tervehtii iloisesti ja tulee juttelemaan. Hän on se kuuluisa Ruotsista asti kävellyt ruotsalainen - ja me taas ne "kuuluisat suomalaiset". Mies on pappi, hän on vaeltanut jalkaisin neljä kuukautta, ja euroopan läpi kulkiessaan yöpynyt paljon pappiloissa. Ruotsalainen filmiryhmä on kuvannut hänen tulonsa Santiagoon, ja nyt hän on lähdessä ryhmän autolla kotiin. Matka meni hyvin, mutta hän nyrjäytti selkensä Santiagossa soittaessaan puhelinkopista. Menemme uudelleen kirkkoon, koska sunnuntain tungoksessa tarkempi tutustuminen ei onnistunut. Katedraali on jollakin lailla barbaarisen näköinen. Sen etuosan tornit ja fasadi ovat koukeroista barokkityyliä, tornit ovat Galician kosteassa ilmassa alkaneet kukkia vihreää sammalta. Sisällä kirkossa erottuvat laivojen romaaniset pyörökaaret ja kupolien goottilaiset kaaret. Kuoriosan alttarirakennelmat on silattu

paksulla kullalla. Korkealla keskiosan kupolissa erottuu taivaallinen väkipyörämekanismi, jonka avulla suitsutusastiaa heilutellaan. Teemme vasta nyt pyhiinvaeltajien saapumisrituaalit: painamme kätemme kirkon etuosan pylväässä olevaan sileäksi hioutuneeseen koloon, ja painamme otsamme pylvään takana olevan patsaan otsaan. Patsas esittää yhtä kirkon arkkitehteistä, näin toivomme, että osa hänen neroudestaan siirtyisi meihin. Käymme myös kryptassa katsomassa pyhän Jaakobin luita, jotka kuulemma lepäävät hopea-arkun sisällä. Kryptan oven vieressä tapaamme Clauden ja Londressin, he ovat juuri tulleet kaupunkiin. Londress on hyvin liikuttunut, halaamme tosiamme. Seistessämme ulkona kellotapuli rämähtää soimaan kuin joku merkillinen kiivaasti jyskyttävä kone. Toisella puolen kirkkoa tapaamme Mohammedin, Matiaksen ja Bårdin. He ovat juuri kävelleet Monte del Gozosta, eivätkä ole vielä löytäneet katedraalia. Matias on saanut koiran: suuri, vanha susikoira oli alkanut seurailta häntä, eikä suostunut lähtemään tiehensä. Lopulta koira oli pakko adoptoida, Mohammed oli ostanut sille talutushihnan. Koiran kuljettaminen oli vaatinut kekseliäisyyttä, koska refugioihin ei saa tuoda koiria. Pojat olivat ristineet koiran "Jacques de Perrogrinoksi". Toinen yllätys: tutun näköinen mies rientää ohi- hän on pappi, joka esitteli meille Furrelosin kirkkoa, ja muisti meidät vielä. Vielä tapaamme ranskalaiset ladyt Elisabethin ja Francesin - ja hetken kuluttua Cor kiiruhtaa jostain. Käymme katsomassa kauppahalleja - kaikenlaista tuoretta ruokaa on myynnissä. Syömme lounaaksi boccadillot hallien vieressä kahvilassa. Naapuripöydässä istuu hyvin pukeutuneita, eläkeikäisiä espanjalaisrouvia, jotka haluavat jutella kanssamme. He ovat tulleet joukolla syömään "pulpoa" eli meritursasta "markkinoiden tapaan". Se on todella varsin pelkistettyä: iso lautanen oliiviöljyssä tiristettyjä lonkeron pätkiä, hieman maustettuna. Rouvat kehottavat meitäkin maistamaan - ei hassumpaa, jos unohtaa annoksen ulkonäön. Ei ollenkaan kalmarin makuista, kiinteää, mutta ei kumimaista.

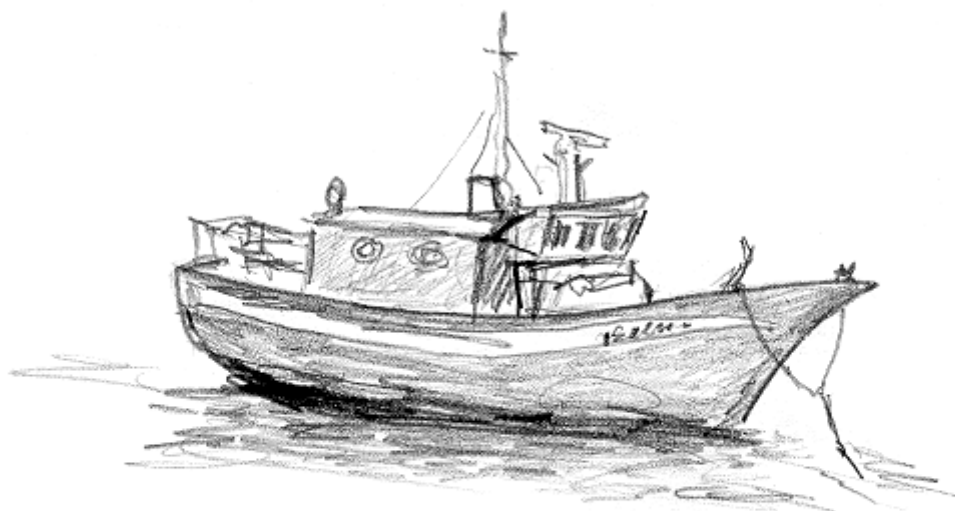
Iltapäivällä ajamme bussilla jo roomalaisten aikanaan löytämään "maailman läntisimpään pisteeseen" Finisterraan, 100 km matkan Atlantin rannikolle. Finisterra on suurempi kun olemme kuvitelleet- oikeastaan pieni kalastajakaupunki. Satamassa kelluu suuri joukko värikkäiksi maalattuja kalastusveneitä- laskemme lähes 150. Tapaamme rannassa Leon ja nuoret sveitsiläisopiskelijat, jotka ovat jo lähdössä. Pohdimme majoituspaikkoja ja valitsemme lopulta "kalleimman" hostellin, koska sieltä on näköala satamaan. Se onkin hieno. Alkuinnostus laimenee hieman, kun huomamme että lavaarin putki vuotaa vessan lattialle ja lämmintä vettä ei näytä tulevan. Illalla kävelään kolmisen kilometriä niemen kärkeen, siellä on sekalaisia remontissa olevia rakennuksia ja majakka. Lisää pyhiinvaeltajia: ranskalainen Cecile, ja espanjalainen Anna, joka polttaa vaelluskenkensä nuotiossa. Iloinen brasilialainen mies tuli kiireen takia taksilla Santiagosta nähdäkseen auringonlaskun maailman ääressä - hän lähtee samana iltana taksilla takaisin. Juhlallinen ja haikea tunnelma- tuntuu että olemme matkan todellisessa päätepisteessä. Auringonlaskua ei kuitenkaan näy, alkaa tihkusade.

Tiistai 19.10: Finisterra

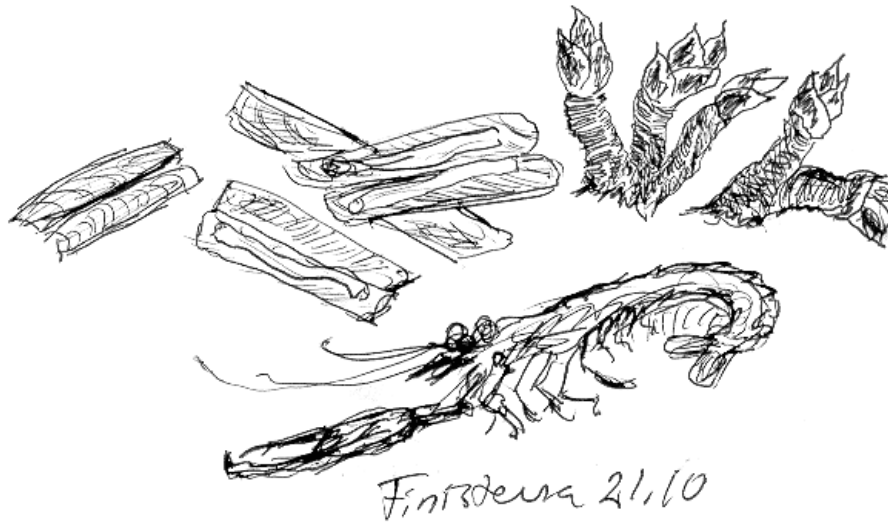
Mukava yllätys hostellissa: lämmintä vettä tulee kumminkin. Olemme liki ainoat asukkaat. Kaupunki on täynnä suuria ravintoloita, ja täällä on ainakin viisi hostellia. Huomasimme jo illalla, että asiakkaiden vähyys ei ainakaan paranna palvelua. Tutustumme kaupunkiin, ja pidämme siitä kovasti. Sää on vaihtelevaa: välillä sataa ja välillä paistaa aurinko. Rantakadulla on markkinat - myyntipöydillä suunnilleen samaa tavaraa kuin Oulun markkinoilla: kaukoidässä tehtyjä vaatteita, nahkatavaroita, leluja, työkaluja. Illalla kävelemme taas majakalle auringonlaskun toivossa. Taas tuttuja: Mohammed kavereineen, ranskalaiset ladyt, Cecile ja Kitty. "Perrogrino" oli jätetty koirahotelliin. Kuulemme, että myös Bill ja Jean ovat kaupungissa. Sateessa poltellaan nuotiota, avataan viinipulloja, maljoja nostetaan erilaisille hyvälle asioille. Lauletaan ja pidetään puheita. Hyvin haikeaa. Pois lähtiessä kiivetään vuoren huipulle, ja rankkasade ja myrsky yllättävät. Hyvin palvelleet kenkämme täytyvät hetkessä vedellä - se menee kengänsuusta sisälle. Olemme jokseenkin kokonaan märkiä. Hotellissa kuivaillemme kenkiä ja pohjallisia pyyhkeillä, ja yritämme löytää riittävästi kuivia vaatteita. Olemme sopineet tapaavamme tuttavat kaupungilla - rankkasateessa se ei onnistu. Syömme kahdestaan illallista - kunnes muu retkikunta löytää meidät. Hekin ovat kastuneet - Bårdin ainoat kuivat varusteet käsittävät takin, lyhytlahkeiset alushousut ja säärystimet. Istumme ravintolan kahviossa viinipullojen ääressä, Mohemmed tilaa naposteltavaksi veitsisimpukoita (navejas - taskuveitsi) ja juttelemme pitkään. Tämä on varmasti viimeinen yhteinen ilta, emmekä malta lähteä ennenkuin ravintolan valot on sammutettu, tuolit nostettu pöydille ja henkilökunta seisoo kohteliaana piirinä pöytämme ympärillä. Isäntä antaa meille omalaatuiset painetut osinkotodistukset: hän on ostanut arvan jolla voi voittaa sata miljoonaa pesetaa - ja jos hän voittaa, hän lupaa antaa meille osan siitä. Sen kun vain lähetämme lipun hänelle. Mielenkiintoinen markkinointikeino todella.

Keskiviikko 20.10: Finisterra

Suuri
Kalastus vene
Finisterra
21.10.1999

Vaatteet on edelleen märkiä- kuivuukohan täällä koskaan mikään. Sää kirkastuu kuitenkin, ja aurinko alkaa paistaa. Menemme uimaan pieneen poukamaan kaupungin ulkopuolelle. Siellä on valkoista hiekkaa ja myrskyn jäljiltä hurjia aaltoja. Vesi on ihmeen lämmintä. Päivällä satamassa hyvästellään taas matkakumppanit - nyt varmaan viimeistä kertaa. Näemme myös skottityöt, jotka ovat kävelleet Santiagosta kolmessa päivässä. Aurinko paistaa edelleen - menemme hostelliin syömään eväitä ja ripustelemme märät vaatteemme parvekkeelle ja kuumalle liuskekivikatolle kuivumaan. Iltapäivällä jatkamme laiskottelua - menemme suurelle hiekkarannalle, ja etsimme kauniita simpukankuoria. Illalla alkaa sataa, saamme vaatteet turvaan. Menenään syömään juhlallisesti- tilaamme grillatut äyriäiset (mariscos) kahdelle. Saamme annoksen joka on sekä kaunis että kauhistuttava, ja kahdet pähkinäsakset sen käsitteilyyn. Lautaselta löytyi: taskurapuja, suuria katkarapuja, veitsisimpukoita, merirapuja (jotka ovat kuin suuria katkarapuja joilla on sakset), kampasimpukka, sisältö grillattuna maustekastikkeessa, halkaistu hummeri, ja hanhenkauloja (Percibios). Hanhenkaulat ovat häijyintä, mitä olemme koskaan nähneet. Ne ovat kimpuittain pohjassa kasvavia putkimatoja, joiden yläpäässä on joukko kynsiltä näyttäviä kuoria. Putki katkaistaan kynsien alapuolelta ja vedetään esiin vaaleanpunainen pehmeä "mato", se maistuu tiivistetyltä merivedeltä. Muu ruoka oli vähemmän rankkaa. Taskurapujen liha on saksissa ja vatsan alle kääntyneessä pyrstössä: sen esille saamisessa oli kova työ. Veitsisimpukat näyttävät myös madoilta, mutta ne ovat herkullisia, samoin kampasimpukka ja katkaravut. Kaikista maukkaimpia, todella makealihaisia olivat meriravut. Hummeri oli myös hyvää mutta ilmeisen yliarvostettua se kyllä on.

Torstai 21.10: Finisterra - Santiago

Sade senkun jatkuu. Pakkaamme kampeemme ja löydämme uuden baarin (galleriabaari). Baarissa on valokuvanäyttely Finisterran historiasta ja pieni kirjasto. Asukkaita on näköjään viitisen tuhatta - enemmän kuin luulimmekaan. Sisällissodan aikana köyhä kaupunki oli tietysti tasavallan puolella. Nykyisin pääelinkeinona on edelleenkin alkutuotanto- kalastus ja maanviljelys. Turismia yritetään elvyttää kehityshankkeilla, ja siihen tuntuukin olevan hyvät mahdollisuudet, ilmasto on leuto, tuoreita äyriäisiä ja kaloja saa vuoden ympäri, ja lähellä on useita hyviä hiekkarantoja. Kaupunkiin on investoitu jonkin verran, esimerkiksi suuri aallonmurtaja ja satama ovat näköjään 60-luvun lopulta. Siirrymme sataman baariin (samaa jossa istuimme tulopäivänä) ja tilaamme valkoviiniä. Emäntä tuo kaksi suurta savikuppia ja sameaa kotitekoisen näköistä viiniä. Kari hyväksyy sen maistettuaan - tällaista viiniä emme ole vielä juoneetkaan. Ryystämme viiniä ja tähyilemme asiantuntevasti satamaan, pohdimme, ketkä ovat lähdössä ja ketä mahdetaan odottaa laiturilla. Kalastajat touhuavat kumisaappaissaan ja villapaidoissaan. Yöllä oli taas myrsky, ja vasta nyt veneet alkavat lähteä merelle. Sitten tulee bussi - taas näemme sekä tuttuja että tuntemattomia pyhiinvaeltajia. Skottitytöt tulevat samalla bussilla sateiseen Santiagoon. Viemme tavarat pieneen Wolfin suositteluun hostelliin, josta varasimme huoneen ennen Finisterraan lähtöä. Sitten lähdemme konserttiin, jonka olemme aiemmin löytäneet turistitoimiston avulla. Ilta alkaa vähemmän lupaavasti, alkaa sataa ja väsyttää. Emme löydä matkan varrelta ravintolaa - saamme ruokaa vasta viime tingassa suuren kauppakeskuksen suojissa olevasta ravintolasta. Konsertti on suuressa hallissa kaupungin ulkopuolella, ja väkeä sinne tulee paljon - yli viisi tuhatta. Esiintyjä on Joaquin Sabina, ja häntä väitetään Espanjan parhaaksi. Konsertti kestää pitkään ja yleisö on todella innostunut. Esiintyjä onkin hyvä, sekoitus trubaduuria ja protestilaulajaa, äänessä vielä sopiva annos blues-laulajan raakuutta. Valitettavasti emme ymmärrä sanoja, kärkevät, kanta-aottavat ja poliittiset sanoitukset ovat kuulemma yksi osa laulajan suosiota. Yleisö laulaa innolla mukana. Kävelemme rankkasateessa takaisin kaupunkiin, otamme yömyssyt pienessä baarissa jonka lattia on maapähkinänkuorien peitossa (kuorimattomat pähkinät on näköjään henkilökunnan käsitys tapas'ista). Kello on jo yli kaksi ennen kun olemme hostellissa.

Perjantai 22.10: Santiago

Viimeinen päivä Santiagossa. Päiväkävelyä, tuliaisten ostelua, kahviloita. Etsimme levykaupan ja ostamme Joaquin Sabinan levyn. Lisäksi Santiago -kakkuja, viiniä, Maijalle kauniit korvakorut, muita pikku tuliaisia - Mikolle ostimme jo Finisterrasta baskerin. Katukauppiaalta löytyi sadetta pitävä lerppahattu, jollaisia täällä pitävät melkein kaikki - varmaan käytännön sanelema juttu. Iltapäivällä ajattelimme syödä kunnon lounaan, ja menemme hallien lähelle "Casa Manoloon". Paikka onkin näkemisen arvoinen. Se on täynnä sekä matkailijoita että paikkakuntalaisia. Ovella tapaamme tutun brasilialaisen naisen, jonka seurassa on aiemmin tuntematon brasilialainen mies. Ravintola on aivan täynnä, joten syömme neljästään keittiössä. Se onkin näkemisen arvoinen, keittiötä hallitsee suuri kaasuliesi, joka on ääriään myöten täynnä kiehuvia kattiloita ja pannuja. Kokkeja on kaksi, vanha rauhallinen nainen ja nuori apulainen. Hyväntuokuisia annoksia loihditaan esiin kuin tyhjästä, ja tarjoilijat kiidättävät ne pöytiin. Päivän menussa on runsaasti ruokavaihtoehtoja, ja se maksaa 750 pesetaa (ilman viiniä, tilaamme pullon hyvää punaviiniä). Illalla jatkamme baarikärpäsen elämää, yritämme bongata elävää musiikkia hieman huonolla menestyksellä. Konjakki perunalastujen kanssa on uusi kokemus viihtyisässä taiteilijabaarissa. Yksi asiakkaista on humalainen mies, ensimmäinen laatuaan koko matkan aikana. Häneen suhtaudutaan suopeasti ja huvittuneen hyväntahtoisesti. Myöhemmin baari "Dionysoksessa" soittaa melko avuton opiskelijaduo. Illalla sade tiivistyy, baarit alkavat sulkea oviaan suomalaisittain melko aikaisin.

Lauantai 23.10: Santiago - Oulu

Lauantaina Santiago täyttyy jo aamulla sateesta huolimatta matkailijaryhmistä ja kaupustelijoista. Voimme vain arvailla millainen hälinä täällä on ollut kesällä. Bussin lähtöpaikkaa oli hieman vaikea löytää, vaikka yritimme selvittää sen tullessamme Finisterrasta. Bussipysäkki on kaupungin uudessa osassa. Tämä on aivan erilainen kuin vanha kaupunki - kenkäkauppoja, muotiliikkeitä, leveät kadut ja vilkas liikenne. Edellisenä päivänä opimme jo että ravintoloita täällä ei ole- mutta paljon muodikkaita kahviloita ja jopa hampurilaisbaari. Tänne tullaan töihin toimistoon, ostoksille ja pistäytymään. Vielä viimeinen baari, jossa odotamme bussia yhä yltyvässä sateessa. Sadoittain sateenvarjoja kaduilla, kaiken värisiä. Bussipysäkillä tapaamme viimeiset pyhiinvaeltajat. Pitkän matkan kävellyt Jacques, jonka tapasimme jo toisena päivänä, on matkalla kotiin Pariisiin. Hänen matkakassansa on todella kuivunut- hän lainaa bussirahat englantilaiselta pyhiinvaeltajalta. Sitten vain lentokentälle ja kotia kohti.

